

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204077

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP -739 --28-4-81 --10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

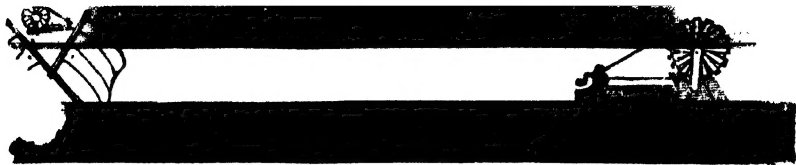
Call No.

Accession No.

Author

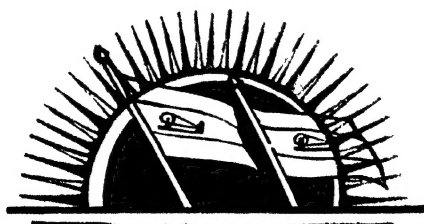
Title

This book should be returned on or before the date last marked below

త్తుత పట్వర్ధన్

౧౧

ఆగస్త్య; ఉద్యమ వీరుడు
అచ్యుత పట్టిర్థన్.

పల్లిపత్తు:

శ్రీ సత్యనారాయణ పబ్లిషింగ్ హౌస్

ఇ. జ. 24 రాజమండ్రి. మే, 1945.

గోపరాజు వెంకటానందం

కాశీరూప్

[మ 0-8-0

అంకితము

ఆగస్టు:

స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో

అహింస యైన

అజాత యోధులకు
ఇ

శ్రీ నివాసా ప్రెస్,
రాజమండ్రి.

ముందు మాట

అనుకున్న మాట నిజం. ఆగస్టు ఉద్యమమే అంతిమ స్వాతంత్ర్య పోరాటం కాగలదని, కాని 1942 ఆగస్టు 8 వ తేదీన కాంగ్రెసు నాయకులు ఉపర్యాలలో, ఉద్ఘాటించిన విప్లవభావాలు, ఆచరణలో వెళ్ళరానివి హెచ్చుస్తాయిలోకి వెళ్ళలేదు. అందుచేతనే ఆగస్టు విప్లవం ఫలమైంది.

విప్లవం ఫలమైతే ఆ ఉద్యమచరిత్ర భవిష్యత్తునందు తలకి ఒక అభివృద్ధి భారతయుద్ధంగా కన్నడగలదనడంలో అతి శయోక్తి ఏమీలేదు. ఆ స్వాతంత్ర్యోద్యమసారథి అజ్ఞానవాన జీవితం గడుపుతూ విజయమందిన అచ్యుత పట్వర్ధన్. అట్టి స్వాతంత్ర్యవీరుడు అచ్యుత పట్వర్ధన్ జీవితంయిది.

గ్రంథరచనకు తోడ్పడిన వారికలు—

ఆంధ్రవతికి

జన్మభూమి

ఇండియా ఎక్స్ ప్రెస్

ఘోషమ్.

గ్రంథ కర్త

గ్రంథకర్త శ్రీ గోపరాజ పెంకటానందంగారి జననం
 ది 19—3—1919 స్వగ్రామం నిడదవోలు, ఉత్తాహముగల
 యువకులు. 1939లో చమ్రు ముగించగానే గ్రంథాలయో
 ద్యమంలో రెండుసంవత్సరాలు పనిచేసిరి. నిడదవోలులో
 పట్టణ యువజనసంఘమును స్థాపించి, దానికి చాలకాలము
 కార్యదర్శిగా పనిచేసిరి. కామ్రేడ్ జయప్రకాశ్ నారాయణ
 గారు 1940లో నిడదవోలు వచ్చినపుడు వారికి నిడదవోలు
 పట్టణయువజన సంఘం తిరిపునస్థాపకప్రతిము నిచ్చిరి.
 1938లో హరిజనోద్యమములో ప్రవేశించి, ప. గో. జిల్లా
 హరిజన సేవకసంఘ మేనేజరుగానున్నారు ఆరుసంవత్సరములు
 పనిచేసిరి.

విరు పత్రికలద్వారా ఆంధ్రలో కానికి చిరపరిచయులే.
 ఆంధ్ర దేశంలోని నువ్వుసిద్ధ పత్రికాచయతలలో వీరొకరు.
 ప్రస్తుతం ఆంధ్రప్రభ, ఇండియన్ ఎక్స్ ప్రెస్ పత్రికావిలేఖరులు.
 భిరు యిదివరలో చాలగ్రంథములు రచించి ఆంధ్రప్రభకు
 చవిచూపించారు. విరువాసిన 'ప్రపంచవిగులు' కాళిహందూ
 విశ్వవిద్యాలయంలో మెట్రీక్యులేషను పరీక్షకు పాఠ్యగ్రంథం
 గానూడా పెట్టారు. విరురచించిన గాంధీమహాత్ముని జీవితం
 జాక్షరు పట్టాభివంతి ప్రముఖులను మన్ననలనుకూడా పొందింది.

సామ్యవాద భావాలుగల చక్కని రచయిత.

ఆ గ స్తు ఉ ద్య మ వీ రు డు

అ చ్యు త ప ట్ట థి న్

ఏ కోట బ్రిటిషు ప్రభుత్వానికి పెట్టకొట్టయై భారత జాతీయ నాయకుల బంధుభావయేవో, ఏ కోటలో భారతీయుల పంచ వ్రాణములను బంధించి బ్రిటిషు ప్రభుత్వము భారతి దేశాన్ని నా నా భీదశ్చము చేపట్టెడినో, ఏ కోట భారతి జాతీయ కాక్రమణ అధ్యక్షుడు మాలానా అబుల్ కలాం అజాద్ కు స్వాతంత్ర్యపాననా సలయమయ్యెనో, ఏ కోట ఆనంది భవనంలోని తూగుబుమ్మలలో సువేదించు జవహర్లాల్ పండితుని అటస్థలమయ్యెనో, అటి చుత్కాశ్మిక మైం అవామ్మరునగర కోటకు రెండు మైళ్ళ దూరములో మాత్రమే ఆగస్టు స్వాతంత్ర్య వినిడు అచ్యుతి వ్యవధి నివాసం.

స్వాతంత్ర్య సరోధకులు, బ్రిటిషు ప్రభుత్వ గులాములు ఎవ రేముయ్యా, నిన్ను దేవాంగా—1947 లో జరిగిన సీపాయి విప్లవం, 1948 లో జరిగిన స్వాతంత్ర్య విప్లవం— ఈ రెండున్నూ భారతి దేశ చరిత్రలో చరిత్రకారులచే సువ

స్థానాలతో విభావబకతాయి. భారతదేశ చరిత్రలోనే గాను-భారతదేశమును పశ్చిమం వరిపాలిస్తున్న బ్రిటిషు ప్రభుత్వ చరిత్రను వివక్షిస్తున్నగా వ చరిత్రకారులైనా వానియలపివచ్చిస్తున్న సహాయ, ఆగస్టు విప్లవాలను రెంటినీ మరుగుండా బ్రిటిషు చరిత్ర వ్రాసులేరు.

1443 ఆగస్టు స్వాతంత్ర్యోద్యమం—ఒక గొప్ప విజృంభణ, కాంగ్రెసు మహా విప్లవ ఆధ్వర్యమున ఆ స్వాతంత్ర్యోద్యమం ప్రారంభించి యుద్ధక పోయింది. కాంగ్రెసు మహాత్ముడు ఆ స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి నాయకత్వం వహించి యుద్ధకపోయింది. కాని ప్రపంచ మహాపురుషుడు కాంగ్రెసు మహాత్ముని నాయకత్వమున స్వాతంత్ర్య సమరానికి సన్నాహము ల చేయుటకు దేశీయనాయకులంతా పాంబాయిలో సమావేశమైనా, బ్రిటిషు ప్రభుత్వము భయపడి, పశుబల ప్రదర్శనము నిలిపి భారత స్వాతంత్ర్య వీరులను బంధించి, ప్రజలను రెచ్చగొట్టిన ప్రజావిప్లవం ఆగస్టు ఉద్యమం.

ఆ మహోద్యమానికి ప్రజలే నాయకత్వం వహించి ప్రభుత్వమారణ యంత్రాలను ఢీకొన్నారు.

ఇట్టి చరిత్రాశ్చక్రమైన విప్లవంలో ప్రధాన పాత్ర వహించి యువకులకు, స్వాతంత్ర్య వీరులకు ఆదర్శప్రాయము కాగల్గిన అచ్యుత పట్వర్ధన్.

ప్రభుత్వ రహస్యములను ప్రభుత్వ గూఢచారులకంటె ఎక్కువగా తెలుసుకొని, బ్రిటిషు ప్రభుత్వ అంగరక్షకులైన వన దేశంలో వారి స్థిర నివాసమునకు కారకులైన పోలీసు సిబ్బందిని నానా అవస్థలు బెట్టి, నుమారు నాలుగు సంవత్సరాలు అజ్ఞాతవాస జీవితంలోనుండి నతారా జిల్లాలో బ్రిటిషు ప్రభుత్వాన్ని చూపుచూపి, ప్రజా ప్రభుత్వ నిర్మాణమునకు కారకుడైన అచ్యుత పట్నంధన్ జీవితం యువకులకు చాల యుత్సాహము కలు జేయును.

అచ్యుత పట్నంధన్ 1915 ఫిబ్రవరి 5 వ తేదీని జన్మించెను తండ్రివైన, తిల్లివై గ కూడా గొప్ప సంప్రదాయముగల కుటుంబము. తండ్రి పేరెన్నికగన్న స్త్రీకరు. గొప్ప చాత. అచ్యుత్ ను గన్న తల్లిబక వీరచాత. ఆమెకన్న సంతతిలో చాలమంది భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమమున పాలు పంచుకొన్నవారే. తన ఆరువదన ఏట ఆ వీరచాతయే స్వాతంత్ర్యోద్యమములో కారాగార ప్రవేశము చేసెను.

అచ్యుత్ అన్నిగానైన రావుగారు స్వరాజ్యోద్యమములో అనేకమాల్లు జైలుకు వెళ్లెను, అచ్యుత్ సోదరి విజయ 1943 లో కాలేజీనుండి బయటకువచ్చివేసి. ఆగస్టు ఉద్యమంలో పాల్గొని తన సోదరుడైన అచ్యుత పట్నంధన్, కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీ నిర్భూత జయప్రకాశ నారాయణకు ఆంతరంగిక కార్యసాధన పనిచేసెను. ఆగస్టు రహస్య

ద్యనుమలో ఈమెకు తెలిసిన గహస్యాలు ఈమెలో కలసి
వనిచేసిన యితరులకుకూడా తెలియవని ప్రతీతి. అచ్యుత్,
ఆతనిసోదరికూడా బొట్టిసుప్రభుత్వమును భారతదేశమునుండి
తొలగించుటకు గాంధీమహాత్ముని నివ్వసందేశము “కర్తవ్య
మో మరణమో” (ను ఆర్ డై) ననుసరించి పోరాటము
నల్పిన ధీరులలో ఒకరు.

అచ్యుత పట్టర్థను విద్యాభ్యాసము చేయుకాలములో
కూడా ఎచ్చడూ తీవ్రోచ్ఛవా పరుడై యుండెడివాడు.
ఈతని సోదరుడు “రావు” కు వలె ఈతనికి ఆటలయందు మన
సెక్కుడిదిగాదు. రావు స్కూలు ఆటలలో మంచిదిట్ట. రావు
ను వాగికుటుంబములో రావుసాహేబు అని పిలిచెదరు. రావు
అచ్యుత్లు చిన్నతనమునుండికూడా అన్ని విషయములలో
ఏకాభిప్రాయులై కలిసి మెలసి యుండెడివారు. అచ్యుతపట్ట
ర్థన్ గొప్ప నాగీశపాటకుడు. అన్నిరకముల పాటలు, వా
యద్యములకూడా కరతలాపకము. చిన్నతనములోనే
అచ్యుత్ స్వాతంత్ర్యగీతిమునిని ఆలాపించడం మొదలు
పెట్టెను. స్కూలులో ఉపాధ్యాయులచే తెల్పినవాడుగనే
మన్ననలను బొందెనుగాని, గణితమన్న ఈతనికి కలనొప్పిగా
యుండెడిది.

అచ్యుతకుటుంబము చాలాధనవంతుల కుటుంబము.
వీరి గృహము నిత్యాన్నదానముతోను, ఆతిథులతోను కళ

కళలాడతూ యుంటుంది. ఈతనిత ద్వియొక్క పినతండ్రికి కూడా చాలధనముండెను. కాని ఆతనిని సంతానములేదన్న బాధనూశ్రీయు పీడించుచుండెడిది. అచ్యుతపట్నండ్ల తేలి వైనవాడే గాక చాల అందమైనవాడుకూడా; అందుచేత ఆయన అచ్యుత పట్నండ్లను దస్తతచేసుకొనెను.

హిందూదేశంలో కాశీపుణ్యక్షేత్రముగానే గాక గొప్పవిద్యాలయముగాకూడ పేరెన్నికగన్నది. భారత జాతీయత మూతగట్టుకొని మూర్తిభవించినట్టి పోఖ్లా తిగన్న విశ్వవిద్యాలయములలో కాశీవిశ్వవిద్యాలయము మొదటిది యని చెప్పాలి. ఆవిశ్వవిద్యాలయములో విశ్వ నభ్యసించిన విద్యార్థులలో చాలమంది ఏదోఒకవిధముగా భారతస్వాతంత్ర్యానికి అంజలిపట్టినవారే. రావు, అచ్యుత్ లిగవురు అహమ్మదునగరులో మెట్రిక్యులేషను పరీక్షపూర్తి చేయగనే, ఉన్నతవిద్యాభ్యాసం కొరకు కాశీహిందూవిశ్వ విద్యాలయమున జేరిరి.

భారతదేశముయొక్క పేరుపోఖ్లాశులువిని విదేశ విద్యుషీమణి డాక్టరు అనిబిసెంటుచ్చు దొరసాని 1893 నవంబరు 16 వ తేదీని ఇండియాకు వచ్చెను. అనిబిసెంటు జీవితపరమావధి సతీకాని నుద్ధరించి విశ్వసానవికల్పాణమునకు నోడ్చుచుటయే. అనిబిసెంటు భారతదేశంలో కాలిడగనే భారత మాత ఆమెను స్పృహయవూర్వకంగా ఆహ్వానించింది. పవిత్ర

భారతభూమి ఆమెకు ఆర్జించగనే. ఆమెవానయోగ్యము ననుకూలబ్రదేశము చూచుకొని, భారతీయనిత్యజీవితవిధానంలో లీనమైపోయింది. బిసెంటమ్మ కండ్లయెరుట బానిస భారతదేశమును పరప్రభుత్వమువచ్చి ఎట్లు వీల్చి విప్పిచేయుచున్నదీ ప్రత్యక్షమైంది. అంతేకాదు—తొగ్గి భారతదేశమొన్నత్యమున్నూ, భారతదేశం ప్రపంచానికి ఏవిధంగా తన ప్రభావమునుచాటి అనాగరికజాతులనేకమందికి అంతా ఎట్లా నాగరికతనేర్పిందీ ఆమెకు క్రియముగా తెలియవచ్చింది. అరజేతిలో సామ్రాజ్యాలు పెట్టుకొని పరిపాలించిన రాజములు, శివలం తమ తపోమహిమచే లోకకళ్యాణాన్ని నమకూర్చి మానవాభ్యుదయానికి తోడ్పడిన మహాముఖులు ఘోషలగువారు మసిలిన సావనభూమి భారతభూమియని ఆమె గ్రహించింది. రంగరంగమందు వెన్నిచ్చి పాఠిపోయిన శిశువును వదలుట, శరణయని చేయజాచిన గర్భశత్రువుని అభయమిచ్చి రక్షించుట మొదలగు రాజకీయనైత్యమంతా మూత్రములనుప్రపంచానికి స్పృశదభారతదేశమే యిదికూక బిసెంటు తెలుసుకొనినను వెంటనే ఏచాటికైనా ప్రపంచానికి శాంతివిత్తు పెట్టగలిగే భారతభూమి యని లోకానికి గొంతెత్తించాటయింది. అప్పుడినుండే బిసెంటమ్మ భారతభూమిని తన భవికార్యక్రమానికి వీరభూమిగా చేసుకొని, తనమాతృదేశం భారతదేశం అని చెప్పుకొనుటకు గల్గింది.

డాక్టరు అనిబిసెంటు భారతదేశంలో దివ్యజ్ఞాననూజము నొకదానిని స్థాపించి, ప్రపంచమంతటా ప్రచారము గావించెను. ఆరోజులలో ఈ దివ్యజ్ఞాననూజముచే అకర్మి పబడినవారిలో అచ్యుతపట్వర్ధను తిండిగియొకడు. అననూజము యొక్క ముఖ్యసూక్తియు మానవసేవయే.

ఇట్టి ఉన్నతాచర్యముగొరకు 1893 లో డా॥ అనిబిసెంటు కొంతమంది తన అనుచరులైన భారతీయుల సహాయముచే “సె ట్రిబ్యూ హిందూకాతేజి” అను ఒక విద్యాలయము తి జూన్ లో స్థాపించెను. దీనికి ‘గొప్పవిద్యావేత్తయని’ అను గాంచిన డా॥ జి. యస్. అరంజేలుగారు ప్రిన్సిపాలుగానుండిరి.

‘ఈవిద్యాలయంలో’ పనిచేయు ఉపాధ్యాయులందఱు శేవలం ధనంకొంకుగాన సేవాధామలో విద్యార్థుల అభివృద్ధియే శృంగీకరించుచుగొని పనిచేసిరినారు. ఈవిద్యాలయములోని ఉపాధ్యాయులు ఒకరినిమించిన ఒకరు ప్రజ్ఞాశురీలు. భగవాన్ దాసు, శోమికదాసు, జ్ఞానేంద్రనాథ్ చక్రవర్తి, ఉమేంద్రనాథ బాసు, ఐ. యస్. గుర్తు, పి. శే. తెలాంగ్ మొదలైన మేధావులంతా యుండెడివారు.

అచ్యుతపట్వర్ధను తండ్రి తనకు దివ్యజ్ఞాన సనూజముపైన, అందులోపనిచేసే ఈమేధావులపైన యున్న గాఢవిశ్వాసంకొంది రావు, అచ్యుతపట్వర్ధనులను ఉన్నతవిద్యకై కాశీ హిందూ విశ్వవిద్యాలయమునకు పంపెను. అనిబిసెంటు స్థాపన

చిన ఈకళాకాలను కొంతకాలము గడిచిన పిమ్మట శాంగై నుగడై రెండుమార్లెక్కిన మదనమోహన మాలవ్యా పండితుడు తీసుకొని హిందూ పశ్చివిద్యాలయముగా మార్చెను.

రావు; అచ్యుత సోదరులు కాళీ హిందూవిశ్వవిద్యాలయములో మహామిథావులని పేరుగాంచిన పి. కే. తెలాంగ్, జ్ఞానచంద్ గార్ల ప్రియశిష్యులై, వారిలమగుజాడల ననుసరింపగల్గిరి. సోదరుడు రావులో మంచివాగ్దాటియుండ. ఒకసారి అంతర్విశ్వవిద్యాలయ ఎక్స్ ప్రెస్ పోటీలలో వాల్లొన ఒక పద్య బహుమానమునుకూడి బొందెను. ఒక వర్షముముఅచ్యుత పట్వర్ధను పశ్చివిద్యాలయపార్లమెంటుకు ప్రధానమంత్రిగా ఎన్నుకొ బడెను.

కాళీ హిందూవిశ్వవిద్యాలయంలో పట్వర్ధన్ ఎం. ఏ. డిగ్రీబొందిన తర్వాతి యూనివెర్శివచ్చెను. యూనివర్శిమంచి రాగానే, తాను ఏపశ్చివిద్యాలయములో పద్యసభ్యునించిగొప్ప పేరు ప్రఖ్యాతులు గాంచనో, అవిశ్వవిద్యాలయములోనే పట్వర్ధను అర్థకళాస్రపండితునిగా జేరెను.

అంతలో, దేశంలో శాసనోల్లంఘనోద్యమము ప్రారంభమయ్యెను. గాంధీయహత్యని స్వాతంత్ర్య శింఖారావము భారతదేశములోని జనబలగోలమును ఉద్రేకపరచి స్వాతంత్ర్యరంగమున కురికించెను. అప్పటికే బ్రిటిషు ప్రభుత్వ శాసనసభలు చాలభంగము స్వాతంత్ర్యపీఠులలో నిండిపో

యెను. దేశమంతటా ప్రభుత్వము పశుపాపదర్శనముగా
వించి, మాస్కీ నేతవాన్వ షి నాచుకు కంఠం కిక్కిరింప
కామములనలాటియో ముచేసి కారా గతిములగుపొపు
చు డెను. ఈ క్రాంతిశ్రవణములలో ఎక్కువ ఉత్సాహంతో
పాల్గొని, హనుమంతై గా ధీలహస్తిని స్వాతంత్ర్య సందే
శమును అక్షరాలా ఆవరించి అమల జరిపించి యువకులే.
ఈనత్యాగ్రహణములలో స్త్రీలు, విద్యార్థులుకూడా ఎక్కు
వగా పాల్గొని చేరవల కెగిరి ఈనత్యాగ్రహమునత్యా
గ్రహులు ప్రభుత్వముయొక్క ఉల్పులనెమును ధిక్కరించి
ప్రభుత్వ ఛాటి ఎదుర్కొనిరి.

అచ్యుత్ సోదరుడు రావు అప్పటికి రంగములోని
కుకి జేలున కిగెను. తనమాతృదేశంలో తనాండ్ల ఎదుట
యికిటి బ్రహ్మాండమైన స్వాతంత్ర్యాన్ని రగులచుండ,
స్వతంత్ర్యసాహసుల అచ్యుతబిడ్డను చేతుల ముడుచు
కొని, తినితవ్యోగమును బాగ్రత్త గావేయకంటూ ఎట్లుకూ
ర్పొనగలడు!

ఏమహాపట్టణమున భారతజాతీయ కాంగ్రెసు ఉద్య
మించి భారతదేశములోని పల్లెలల్లెకు ప్రాకేరో, ఏమహాపట్టణ
ముకాంగెను మహానధ మూలపురుషులకు నిలయామి విరా
జిలెనో, ఏమహానగరము అగస్త్య స్వాతంత్ర్యోద్యమమునకు
మూలకేంద్రమయ్యెనో, అట్టి మహానగరము బొంబాయిలో

శాననోల్లంఘనోన్యమును అవృత్తో బోహ్యంశముగా జరుగుచుండును. పక్షిలలో ప్రచారము సాగించుటకు ఉచిత శంకర దీక్షిత్ అన్యధ్యక్షుల రహస్య పరిశీలనకు స్థాపించి నడుపుచుండిరి. పట్టర్థన వెంటనే ఉద్యోగోత్సాహములతో స్వాతంత్ర్యోద్యమమున కుక్తి ఉచిత దీక్షిత్ రహస్యోద్యమములో కలిసి పనిచేసి కారాగారమున కేగెను.

కఠినమగుగా ప్రభుత్వసంఘానాలన్నీ సత్వరగిహించే విధిగా మరచి దేశంలో స్వాతంత్ర్య సంచలనము చల్లబడ జొచ్చెను. గాని యువకలలోనూ శ్రీము ఉద్యోగము హెచ్చుగానే యుండెను. గాంధీజీ అంతలో రాజకీయోద్యమమును సాంఘీకీద్యమముగా మార్చి సాంఘీక సమస్యలకు ప్రాధాన్యత మిచ్చెను.

అప్పుడు జైల్లోనున్న యువకులు టిప్పాలోచనపరులై, ప్రపంచరాజకీయాలను సింహావలోకనము చేయమొదలు పెట్టిరి. ఆసమయంలో నిరంకుశ పాలన సాగిస్తున్న రష్యాలోని జారుప్రభుత్వమును కూలకొని, మహాత్మా లెనిను ఆధిపత్యముకింద, రష్యాప్రజలు పోరాటమునల్పి ఎట్లు సామ్యవాద రాజ్యము స్థాపించినదీ యువకులు బాగుగా తెలుసుకొనిరి. ఆనాటియువకులు రష్యాలోని సామ్యవాద స్థాపనచే ఆకర్షించబడిరి. ప్రతియువకుడు రష్యానుగూంచి, రష్యాజరిపిన స్వాతంత్ర్య పోరాటములను గురించి ఎక్కువగా

తెలుగుకొనుట మొదలుపెట్టిరి. 1930-31 భారతదేశ స్వాతంత్ర్య పోరాటాలు విఫలమగుటకుమాదా కారణాలు వెరకజొచ్చిరి. ప్రజాలో యుద్ధాహమున దేగాని, అది హద్దు వద్దులు లేని పద్ధతిలోనున్నట్లు తెలుసుకొనిరి. ప్రతివాడు “స్వరాజ్యం” కావలెనని ఉపన్యాసానిస్తూ బంగళానాలకు బయలుదేరినవారేగాని, “స్వరాజ్యం” అన్న పదమునకు ఒక నిర్దిష్టరూపము నివ్వలేక పోవుచుండిరి. ఇట్టిస్వరాజ్యపనుయలో యువకులు పాఠశాలను ముగిసినకు సడసింతురు ననుముట్టిరి. పాఠశాలలోనున్న స్వాతంత్ర్యోద్ధాహమును ఒక క్రమమైన మార్గములో పెట్టుకొనెనని తలచిరి. స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో రహస్యపద్ధతుల ననననంది, సామ్యవాదస్థాపనకు పూనుకొనవలెనని తలచిరి. ఈసిద్ధాంతములు క్రమక్రమముగా యువకులందరిలోను ప్రచారము సాగి మొదలు పెట్టెను.

ఈస్వామ్యవాదసిద్ధాంతములన్నింటికి నాసికజైలు ప్రచారకేంద్రమయ్యెను యువక లేమ్య మూర్తిభవించిన స్వాతంత్ర్యోద్యమజయప్రకాశనారాయణ, అచ్యుతపల్లెర్లమ, అశోక మిహతా, మిసానీ మొదలగు నాయకులంతా ఈ నామ్యవాదసిద్ధాంతములకు నాసికజైలులో ఒకనిర్దిష్టరూపమును నియోచించెను. నిర్వహించిరి.

పిమ్మట 1944 మేనెలలో పాట్నాలో అఖి భారత కాంగ్రెసు సమావేశమై శాసనోల్లంఘనాద్యమమును విధ

మిస్త్రా, శావనపథాన వేశమునకు దోహదనిస్తూ తీర్మానించింది. ఆననుమునువశే పాట్నాలో జమీనదారు, అద్యక్ష కటర్న. ఆచార్య సర్వేంద్రదేవు మొదలగు యువకల్పవంశముల. ఆచార్య సర్వేంద్రదేవు అధ్యక్షుని నగరవేతమై కాంగ్రెసు మితనాద పంథాను తీవ్రంగా విమర్శించి, కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీని స్థాపించి, యువకులకు ఒక కార్యక్రమము నిచ్చింది.

పాటూలో జరిగిన అఖిలభాగవత కార్యము నచూచేత ముగ్ధ యువసింహము అన్యథావత్కర్తవ్యము కాంగైను పెద్దల కాగ్యక్రమమును నశింపగా విమర్శిస్తూ, నిఘ్నము గ్రహించి తా ఉపన్యాసమిచ్చెను కాంగైను కాయకులు కతస్యాతంత్ర్యంబోరాటాలలో చేసిన పొరబాటులను వ్రేలెత్తి చూపించి, “రాట్నము-ఖడ్గము” వల్ల స్వరాజ్యము వచ్చునని తనకు ఏమాత్రము నమ్మకము లేదని, ధర్మిర్ముఖులతో నా అభిప్రాయమును జెల్లకొనవలసిగెను. ఈవిడి ఉద్రేకప్రూరితమైన ఈ ఉపన్యాసములు కాంగైనునధ్యుడు చాలమందికి ఆశ్చర్యము కలిగించెను.

శ.శా. 1936 లో వండితజనపల్లార్ నెహ్రూ అధ్యక్షతన ఆంధ్రాభారతశాసనసభలో లోక్సభలో నమోదేతమయ్యెను. ఈ శాసనసభలోనూడా పట్టణము శాసనసభకార్యక్రమమును నిర్వహిస్తూ ఉపన్యసించెను. జనపల్లార్

నెఱుంగుకొనువరకు ఈ త్యాగమున కర్చెనువని యువకుల
తోద్బాటులేవిదే తాను స్వాతంత్ర్యోద్యమమును ముందుకు తీసు
కొనిపోలేనివి తెలుసుకొని, తాను స్పృహచతోయే అ. భా.
కాంగ్రెసు కార్యకర్తములలోకి ముగ్గురు సామ్యవాదులను తీసు
కొనెను. నాడుముగ్గురు జయప్రకాశనారాయణ, ఆచార్య
నరేంద్రదేవు, ఆచార్య పట్టభద్రుగార్లు, కాంగ్రెసు కార్యకర్తల
తానొక సభ్యులుగా నున్నట్లయిన కాంగ్రెసు మిత్రుల
దృక్పథమును నిశితవిమర్శ గావించుటకు అవకాశ ముండ
దనియు, అందుచేత తానీదవిని అంగీకరించుటలేదనియు విన
యపూర్వకంగా తన సహచరులకు తెలియజేసెను. పట్టభద్రన్
కార్యకర్త ఎంతసేమైనా, రమేంద్రో ఈ విషయమువల్ల తే
లియుచున్నది. కాంగ్రెసు కార్యకర్తసభ్యత్వమునకు ఆహ్వాన
మువచ్చునప్పటికి పట్టభద్రువయస్సు ముప్పది సంవత్సరములు
మాత్రమే.

ప్రపంచములోని స్వాతంత్ర్యపోరాటసంఘటనలో అత్యంత
మనస్థూర ఎన్నబడి భారతదేశముయొక్క ఏకైక స్వాతంత్ర్య
మహాసభగా గుర్తించబడినట్టి కార్యకర్తములో సభ్యత్వము
పొందుట భారతప్రజలలో ఒక గౌరవచిహ్నము. కాని సత్య
రాత్రంతంత్ర్యోత్సాహము తన జీవితాదర్శముగా పెట్టుకొన్న పట్ట
భద్రన్, అతనరకు ఎవరూ అంతచిన్న వయస్సులో పొందక గౌర
వము తనను వరింపెను. కడపీస్వామోహమునకు లొంగక
క్షమాపణపూర్వకంగా ఆశ్చర్యదాని విడిచిపెట్టెను.

1939 సెప్టెంబరు నెలలో ద్వితీయ మహాసాగ్రామము ప్రారంభమైనది. బిటిషువారు భారతీయుల అనుమతిలేనిదే భారత దేశమును ఈయద్దములోనికి దివిరినియు, అహింసా సిద్ధాంతములపై ఆధారపడియున్న భాగం దేశమును యద్దములోనికి దించరాదనియు, ప్రజలను ఈయద్దంలో పాల్గొనరాదని అహింసా పూర్వకముగా ప్రచారముచేసుకొనుటకు వాక్స్విశ్లేషణాకు సీయవలసివదనియు గాంధీమహాత్ముడు వైస్రాయియగు లిన్ లిల్ గో ఫ్రీభువును కలుసుకొని మాటలాడి విశ్లేషణచేయెను. అన్ని రాష్ట్రములలోని కాంగ్రెసు మంత్రీవర్గములచేత రాజీనామా నిప్పించెను.

గాంధీజీ కేరళ మార్గము తోచక వైస్రాయికి ఒక దీర్ఘమైన కేఖ వ్రాసి సెప్టెంబరు 8వ తేదీన అభినవబుద్ధుడు వినోబా భావేచేతి వ్యష్టి సత్యాగ్రహము ప్రారంభించజేసెను. క్రమక్రమముగా మాజీమంత్రులు, పార్లమెంటరీ కార్యదర్శులు, శాసన సభ్యులు, ఈ సత్యాగ్రహమలో పాల్గొని యద్ద ప్రతి కూల ప్రచారమును సాగించి కారాగారముల కేగిరి.

ఈ వ్యష్టి సత్యాగ్రహము ప్రజాపోరాటము కాబోదని కిమ్యూన్లులు పెదవి విరిచినప్పటికీ శాసన సభ్యులతో కూడుకున్న ఈ సత్యాగ్రహము ప్రవేశించునంతా కలవర పరచింది.

కిమ్యూనిస్టులు కాంగ్రెసు మహాసభ స్థ ప్రారంభించిన

ప్రజా పోరాటాలన్నింటినీ వినుచున్నా ప్రతి పోరాటంలోను కాంగ్రెసుకు ఎదురుతిగినవాణ్ణి.

గాంధీమహాత్ముడు హిందూ ముస్లిం సంఘర్షణలను సద్విమర్శించి, హిందూ ముస్లిం సమ్మేళన కార్యక్రమాలను జరుపుతున్న మొదటి రోజులలో, “ముస్లింలకు స్వాతంత్ర్య నిరోధక సంస్థ దానిలో రాజీ చేరాలి ఎవరికీరావద్దు” ప్రచారం సాగించారు. గాంధీగారు ఉప్పు సత్యాగ్రహము ప్రారంభించి, కమ్యూనిస్టులు ఈ సత్యాగ్రహాన్ని గురించి “ప్రజల పోరాటానికి నిరోధించడానికి పెట్టే మత్తును” అని ప్రచారం సాగించారు. 1939 లో గాంధీజీ సాగధ్యము వహించిన తరువాత సత్యాగ్రహమును పూర్వదంకల సత్యాగ్రహమని ప్రచారించేవారు. 1942 ఆగస్టులో జరిగిన స్వాతంత్ర్య మహాభ్యుదాన్ని, ఆగస్టు అల్లరులనీ, జపాను ఏకంబు, పంచమాంగ దళాలను, గూండాలు కలసి చేస్తున్న దౌర్జన్య చర్యలనీ ప్రచారం సాగించారు. ప్రజానురంజకంగా ప్రజలను పరిపాలన సాగించుచున్న కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాపై, కార్మికులలో సమ్మేళనాలను లేవనెత్తి దండెత్తవారు. ఈ విధంగా కాంగ్రెసు ఉద్యమాలలో కమ్యూనిస్టులు పాల్గొనకపోవుట ఎప్పుడూ ఉండి ఉండేది.

ప్రపంచ యుద్ధ నష్టాలకు అనర్హులైన సూరకంకా భారతదేశం ప్రారంభించిన వ్యక్తి సత్యాగ్రహం రోజులలో

అచ్యుతవట్వర్ధను, అశోక మహారాజుగారు జెలులో ప్రత్యేక మైనా. ఆ రోజులలో ఏగువూ కలసి “కమ్మసరి బ్రా యాంగిర్ యిన్ ఇండియా” అను ఉద్గ్రంథము నొక దాసని రచించిరి. ఈ మహాగ్రంథము మహాదేవ దేశాయివంటి ప్రముఖుల మన్ననల నందెను.

1542 ఏప్రిలులో క్రిస్తు రాయబారమా విఫలమైన తర్వాత గాంధీజీ కొంతకాలం మౌనం వహించి తిర్వాతీ పిచ్చేత్తినట్లు బ్రటిషువారి నుద్దేశించి “క్విట్ ఇండియా” (భారత దేశమునుండి వైదొలగండి) యని ఆరవనాగాడు. 1542 ఆగస్టు 7 వ తేదీని బొంబాయినగరంలో అఖిల భారత కాంగ్రెసు సమావేశమై అతిమ స్వాతంత్ర్య పోరాట సన్నాహాలు చేయ మొదలుపెట్టింది. బ్రటిషువారిని భారత దేశమును ఎదల వేల్చిపోవలసినదని కొంతూ, తుద హెచ్చరిక యిచ్చుటకు గాంధీమహాత్మునికి కాంగ్రెసు నాయకులు సర్వాధికారాలు సమర్పించాయి. గాంధీమహాత్ముడు అనాడు తొండవత్తికి ప్రకాశమయ్యేట్లు గుడ్డిరోస్వాసమిచ్చెను. ఆ నాడు ఆసమావేశావంశములతో ఉదేశి పూరిమై పిన్నవర్గాలతో సండియుంది. బ్రటిషువారిని భారత దేశము నుండి వెడలగొట్టుటకు, ప్రతి భారతీయుడు “కర్తవ్యమో— మరణమో” (దు ఆర్ డై) ఆలోచించుకొని కార్యరంగమున కురకవతెవనీ గాంధీజీ అనాడు సుదేశమిచ్చెను. తెల్లవా

రితే తొమ్మిదవవేదీ కాంగ్రెసు కార్యక్రమముచేసిన చరిత్రాత్మకమైన కాంగ్రెసు తొమ్మిదవ వేదీ జరుగబోయే అఖిల భారత కాంగ్రెసు కవితీ మండు ఆమోదంపడ వలసి యున్నది. కాని ప్రభుత్వము కిట్లుకట్టాయి. ఆ నమావేశం లోని స్వాతంత్ర్య కోలాహలానికి బలము. రాజ్యాధి రాజ్య బ్రీటిషు ప్రభుత్వము కాంగ్రెసు కార్యక్రమమును, గాంధీ మహాత్ముని అరెస్టుచేసి నిరంకుశములో పెట్టుటని వికీడకో తీసుకొనిపోయింది.

ప్రజలు నాయకత్వములేని అంధకారములోబడి తమ ప్రాణనయానముగా చూచుకొంటున్న గాంధీకి కొరకు వేదిక నొందించి. భాషకార్యక్రమము కొరకు, నాయకత్వము కొరకు ఎదురుచూచుచున్న ప్రజలపై ప్రభుత్వము, వినివా యుప్రయోగము. లాటివార్లీ, సావాకేగుండు ప్రియుల ముదలగు నాహస కృత్రిములునలీ, నిరాయుధులను ప్రజలను ప్రభుత్వము రెచ్చగొట్టెను.

గాంధీగారి “కర్తవ్యమో— మరణమో” నను సందేశము ననుసరించి, ప్రజలు ప్రభుత్వబలమును ఎదుర్కొనిరి. తర్వాత గాంధీగారు ఆక్రీశ్చిరోజున యిచ్చిన ఉపన్యాసమునే ఆనాటి ప్రజలు కార్యక్రమముగా తీసుకొని ప్రభుత్వముతో పోరాడుటకు సుసిద్ధులైరి. గాంధీగారి అరెస్టుకు పూర్వము కాలక్ష్మి శర్మగారు గాంధీవద్దకువెళ్లి, ‘యితీకూ మాకు

యిచ్చిన కార్యకర్తలను మేలుకొని" పోషించిరి. అప్పుడు గాంధీగారు కోపముతో, నాడపన్యాసమునూతన కార్యక్రమము. నాడపన్యాసమును అర్థంచేయజేసినా వి నమ్ముకొని, పట్టాయుద్ధం చేసిన" యని అన్నారు. ఈభావవ్యక్తమును గాంధీ గారివాక్యము. కార్యకర్తలముగతినా హించి, ప్రజలుప్రభుత్వముతో ప్రశ్నికృత్యమునువచ్చి కనిపించినా దేశమంతటా విప్లవవాదులు అటున్నాయి యెక్కడ చూచినా స్వాతంత్ర్యవాదుల రక్తప్రవాహము బాంబాయిలో నున్నారు 7 రోజులు ప్రభుత్వము తీదా గురించి. మహాత్మాజీలలోని 11 జిల్లాలకు 6 జిల్లాలలోను, మహాత్మాజీలలోని 16 జిల్లాలకు 13 జిల్లాలలోను, ఆంధ్ర, అస్సాం, బెంగాలు మొదలగు యితరరాష్ట్రాలలో కొన్ని జిల్లాలలోను బిటిషు ప్రభుత్వ ప్రజలను ప్రజలు తాత్కాలిక స్వస్తి చెప్పి గలిగిరి.

ఆంధ్ర 9 వ తేదీ మొదలు 1942 డిసెంబరు 31వరకు ప్రభుత్వంవారి దౌర్జన్యకార్యముల ఫలితములను గురించి, సెంట్రలు అసెంబ్లీలోని హోంమెంబరు ఈడిగువ వివరముల విచ్చను.

ఆంధ్ర గవీంద్రబహదూరు

60,229

ఫిఫెన్సు చట్టానికింద జైల్లో మిగ్గు

తున్నవారు—

18,000

మిలిటరీ, పోలీసుల కాల్పులవల్ల

మరణించినవారు—

940

ఈనాటి కాల్పులవల్ల గాయపడినవారు—

1030

మిలిటరీదళనాయకులైన గౌరవనీయులైన

ప్రదేశములు—

60

పోలీసువారు తుపాకులు పేల్చినవలసినచిన్న

న ఘటనలు—

538

విమానములద్వారా మరణింపగల

ప్రదేశములు—

5

శ్రద్ధాశ్రీ కాశ్యపాచార్యుల సోపానము పూర్తిచేయుటకు జయ
వ్రతాశ్రమారాధన, అనుష్ఠాపములు, రామకృష్ణాచార్యుల
హిందూ, అక్షర అసఫాలీ మొదలగు వారు రహస్యచూడగల
ద్వారా విప్లవాన్ని సాగిస్తూ, ప్రజలకు దేవుని ఒకరిను
వద్దకు పంపిస్తూ, అచ్యుతపట్టణము ప్రభుత్వ కంటబడకుం
డా ఈనాడునాటి నిర్వహించిన ప్రజాచరిత్రాన్ని మైనద
ని చెప్పవచ్చును. పట్టణము నాయకత్వమున ప్రజలు
సకారాజ్యంలో సమారు కేందు సంతోషములు.

శ్రీతిరు ప్రభుత్వమును వెదొంగించి, తామే ప్రభు
త్వభాగము నిర్వహించుకొంటూ వచ్చినవారిని. అచ్యుత
రహస్యముగా “కీట్ ఇండియా” ప్రతినిధులైన దేశము
తటా వెదకెత్తను. ఈ అజ్ఞాతవాసనములలో అచ్యుత, రామ

హనోహరలోహియా, ఉమామెహతాలు కలసి రహస్యగేడి
యోగ్యారా దేశమునటా ప్రచారముచేసిరి. కాని ఈదకు
ఈరేడియో రహస్యము ప్రభుత్వవారికంటబడి పట్టుబడెను.
అచ్యుత్ సహచరులుగాయుండి పనిచేసిన జయప్రకాశ్, లో
హియాగార్లు | భుక్తమువారిచే అరెస్టు గానింపబడిరి. ఇంక
మిగిలినవారు అచ్యుత్, అరుణలనుత్రాగి మే వీరువును శుద
వరకు ప్రభుత్వమును ఏదోధంగా రహస్యంగా ఎదుర్కొం
టూ. వియము గాంచుచిరి. ప్రభుత్వమే చివరకు విసిగి
వీరిపైనున్న అరెస్టువారంట్లు ఉపసహరించుకొనినను.

అచ్యుతపట్టర్థన్ అజ్ఞాతవాస సమయంలో ప్రశ్నేకం
గాచేసిన ఘటాంతరము సతారాజిగా వ్యతిక్రమ్యపోరాటమే
అక్కడ అతవరకు యున్న బిటిషుప్రభుత్వమును కూకట్లో
వేళతో పెరిచి చివరినక్కడ ప్రజాప్రభుత్వమును నిర్మించి
పాలించెను. మహారాష్ట్ర ప్రజలకు పట్టర్థను తరచు శివాజీవీరుని
వీరకృత్యములనుగురించి ఉపన్వాసములవ్వగా తెలుసుచు
డెడివాడు. రెండుసంవత్సరములు గడిచిన తర్వాత అసన్నా
త్తుగా మిలి రీగుంపులు సతారాజేరి, ప్రజలను నానా భీభత్స
మొకేసి, చివరకు సతారాను పశ్చరనుకొనెను. కామోడ్
సోలిబాటేనాగా అజ ద హిందూ ఘోష వ్యాయుచారణకు వల
యుభోగటాకొనకు సతారా వెళ్ళినప్పుడు బిటిషు ప్రభు
త్వము అక్కడ ప్రజలను పెట్టిన హింసలు, గారుణాలు మొద
లైన యదార్థపరిస్థితులు తెలుసుకొని ప్రకటించెను.

ప్రభుత్వము నతారాను వశపరచుకొనవచ్చు. ప్రిజిలను హిందూ బెట్టి లొంగదీయవచ్చు. కాని ప్రజలలోని స్వాతంత్ర్యాన్నిని మాత్రము ఏప్రభుత్వము వశపరచుకోలేదు. ప్రజావిప్లవ శక్తులను ఏప్రభుత్వమూ నాశనము చేయలేదు.

ఆగస్టు ఉద్యమఫలితమును రూపాయి, అణా, పైనలలో కొలిచిచెప్పుటకు వీలులేదుగాని, నిస్సందేహంగా ఆగస్టు ఉద్యమంవల్లప్రజలలో స్వాతంత్ర్యసాచలనము అద్భుతముగా జరిగింది. ప్రజలు రాజకీయంగా పండనంపశ్యరాలు మూడుకు పెళ్ళుగల్గారు. ఆగస్టు ఉద్యమంలోని గొప్పవిశేషమేమిటంటే, ఈ ఉద్యమాన్ని అన్నిపార్టీలు హద్దించాయి— ఒక్క కమ్యూనిస్టు పార్టీ తప్ప—

కారణం? ప్రిజాయుద్ధ వినాదంద్వారా కాంగ్రెసు కార్యక్రమమును త్రోసిరాజనడమే వారిపంథా.

అన్యత పట్లగడ్డను అజ్ఞాతవాసంలో నున్నప్పుడు ఒక మితనంఘటన జరిగింది. “అచ్యుత్ ను పట్టిచ్చినవారికి అయిదు వేల రూపాయలు బహుమాన మీయబడునని” ప్రభుత్వము ప్రకటించింది. పబ్లికన్ ను ఏలాగైనా పట్టుకొని ప్రభుత్వానికి అప్పగించి బహుమానము పొందవలెనను ఆశతో ఒక పోలీసు అఫీసరు, కొంతపోలీసుదళంతో, నతారాలోని అనుమానమైన గ్రామాలన్నీ వెదకి చివరకు నిరాశతో తిరిగి వెళ్ళిపోవుచుండెను. ఈపోలీసు అఫీసరు ఎక్కి-వెళ్ళిపోతూన్న రైలు

లోనే అచ్యుతవట్వర్థన్ కూడా ఎక్కికట్లచండ్రును ఆరాత్రి సమయంలో తెలియక పోలీసు అఫీసరు బ్రక్కాకూడా కూర్చోనెను. కాని పోలీసు అఫీసరు అచ్యుత్ ను గుర్తించలేక పూనాలూ గిగులు మోగంతో దిగిపోగాను. ఇట్టి సంగతులను అచ్యుత్ రహస్య జీవితసమయంలో అనేకం జరిగినవి.

నైసానీయ వేనెలు ప్రభువుయొక్క సిమ్లా సభనన్న హసనుయ్యలో అచ్యుత వట్వర్థను సతారాలో 2 కి. మీ. గంగ సభలో ఉపస్థితి చూచు. డెను. అజ్ఞాతవాసజీవితం గడపు తూ, బొంబాయిలో జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసు సమావేశమునకు హాజరయ్యెను.

1945 డిసెంబరు 11 వ తేదీన అఖిలభారత కాంగ్రెసు కార్యసర్వము నాగు సమావేశమై, అగస్త్యుడనయ్య, అజాద్ హింద్ ఫిజాయెకల అవలంబించిన కాంగ్రెసు వైఖరి వల్ల కాంగ్రెస్ అహింసా విధానమును గురించికొన్ని అసోవాలు కలిగినవని వాటిని తొలగించు ఉద్దేశముతో, అహింసా సిద్ధాంతమును గురించి ఒక తీర్మానము చేసింది. అతీర్మానములో కాంగ్రెసు పెద్దలు అవలంబించిన వైఖరిని తీవ్రంగా విమర్శిస్తూ, అచ్యుతవట్వర్థన్, అరుణ ఆసఫాలీ యొక్క కలసి కాంగ్రెసు అధ్యక్షునిపేర ఒక పెద్ద లేఖను వ్రాసిరి. ఈ లేఖ కాంగ్రెసు చరిత్రలో ఒక ప్రాధాన్యత వహించగలదని చెప్పవచ్చును. ఈ

లేఖనో ఆగస్టు ఉద్యమం మొదలు నేటివరకు
జరిగిన కాంగ్రెసు కార్యకలాపములను చర్చించిరి. అజ్ఞాతపీ
ఠులు తమరహస్య జీవితనకుయాలలో అవలంబించిన వైఖరి
కూడా యిందు స్పష్టము చేయబడినది.

—

లేఖ

మాలానా సాహేబుగారికి—

అయ్యా,

కాంగ్రెసు కార్యనంఘువారు 1935 డిసెంబరు 11 వ తేదీన అహ్మదాబాదును చేసిన తీర్మానం మేము జాగ్రత్తగా చదివాము. ఈగడచిన మూడేడల నంఘులను తిలచుకొని వాటి దృష్ట్యా తీర్మాన తాత్పర్యాన్ని గురించి దీర్ఘంగా ఆలోచించాము. స్వతంత్ర మనుననుచు విధానానికి అనుగుణంగా అందులో ఉద్ఘాటించి చెప్పవలసి, యింకా ముందు ముందు భారతీయులు తగుల్కొనే భవిష్యత్ సమస్యలకానికి అనుగుణంగా సదరు తీర్మానానికి గల సుబంధమును మేము భాగా తిరిచినాము. తీర్మానానికి తోడుగా మీరు పత్రికా ప్రకటన మూలంగా చేసిన ఆశ్చర్యనం వలన ఈవిధానాలు ఏదొక్కభంగమునంచి సరూపితమైనది యింకావలసిదమైనది.

ఇతర సహచరులతో బాటు మాకు ఈగడచిన మూడేడల కృత్యాలు కొన్నిటితో చాలా ప్రధానమైన సంపర్కమున్నది. కనుక ఈతీర్మానం వలన కాంగ్రెసు కార్యనంఘువారి సువిచారితమైన వైఖరి ఆకృత్యాలనుబంధించి, సమాజైకమైనప్పుడు అనందగంగా మానందంబం నిరూపించుకొని,

మీరు కారాగారంలో నున్నప్పుడు మేమనునదించిన పదతులకు చేసిన పనులకు మోపలతు పూచీపహించడం అవసరమవుతున్నది.

కాంగ్రెసు ప్రముఖుల నిర్భంధాంతరం “..... దాగ చూపేనాధుడు తేజజలు.....యించుముచుగా తిమకు తోచినట్లు ప్రవర్తించారు” అని చత్తీర్కానం మొదటిపేరలో ఉంది. ఇది నిశ్చయముగా పూర్తిగా సరిగా తెలుపడం లేదు—

మీ నిర్భంధాంతరము పివిధ రాష్ట్రాలనుండి జూలై యిలో పది పన్నెండుగురు వర్కర్లు కాంగ్రెసు సెన్సలో బాధ్యతాయుత పదవులు గలవారు యుండిపోయారు. మూలలో అట్ల సహచరులు అనేకులున్నారు. వీరికి గంధీమహాత్ముని సత్యవాదసత్యములకు గల భక్తిని శిలించడానికిలదు.

ఇంకా అప్పటికే కైదు పడిన 1941 ఆగస్టు 8 వ తేదీ తీర్మానాన్ని అమలు జరుపవలెననే యావలొయ్యిట్ల వేలాది కాంగ్రెసు వర్కర్లకు మేమిప్రసాదముకొన్ని ఉద్యోగాలను అందించే వ్యవస్థాపనం, తదితర సహచరులతో కాపించిన పూచీపహించ. తోనుకు వస్తున్న బ్రహ్మాండమైన శక్తులకు ఎదో కొంత నడికమార్గము చూపవలసిన అగత్యము కిద్దస మేమందరము గ్రహించాము.

ఉత్తర్యులు, ఆజ్ఞాపనలు, విజ్ఞాపనలు, జరిమానాలు,

రోజువారీ హుచ్చాగీలు ఇవి కాంగ్రెసు లేకయోలో : : : సర
మైనవి ఎప్పటికప్పుడు అఖిల భారత కాంగ్రెసు పేట ఇం
చుమించు మీటింగ్స్ అయినవి మొదలు జారీ అవుతూ
వచ్చినవి.

మాచర్లలను గురించి మేము చెప్పుకుంటున్నా
మంటే యంతకాలము అఖిల భారత కాంగ్రెసు పేట ఏర్పా
టయి అమలైన కథలులేవేవి యున్నవో వాటికి మాస్కాత
జవాబుదారీ చెప్పుకోవలెనని ప్రస్తావించు చున్నాము. అలా
టిజవాబుదారీని పైనవేసుకొన్నందుకు మాకుగల అధికారమే
మనే ప్రశ్న ఎన్నడూ కలుగనే లేదు. మనప్రజా బాహు
ళ్యం హృదయపూర్వకంగా మాకు తోడ్పడింది.

“స్వతంత్ర జనులుగా నడచు కొండన్న” కాంగ్రెసు
ఆదేశం విని ఎవరైనా తమంత తాములా ప్రవర్తించిన విధము
యిటీసలి చరిత్రలో చాల గొప్పవిశేషము— ముందుకు విరు
చుకు పడ్తున్న వారు తిరుగుబాటు మార్గము అవలంబించగానే
భయమెరుగని కార్యసాధకమైన ఉపదేశకొను వెంపర్లా
డారు. భయంకర పరిపాలనలో ఎంతవరకు వీలైతే అంతవ
రకే సమీపం బరచమని బ్రజలు కోరారు. కొంతకాలం
వారిప్రతిభ అమోఘమై నడిచింది. తెల్లవాడి రాజ్యశక్తిని,
అన్నిమాయోపాయాలను అతిక్రమించి పైకెగసింది. రవాణా
వగైరా వ్యవస్థలను చేయడం, రహస్యవిధానం, సాంఘిక

హిమ్మలయ తీర్థక్షేత్రమునందు స్థాపనలో నిష్ఠాశక్తిగలవారం
మీద పరమగు బాధానకి నెవ్వరూ ఉండగలరు జారీయై
నవి. కృషివీ ఆలాటి సుఖాలిస్తానని ఆమోదించు బడింది.

అహింసా నిషయమై కాంగ్రెసు నిధానము ప్రధా
నంగా వ్యాపకమైనది. వ్యవహార యోగ్యతను చూచు
కొని ఆ హస్తావధులలో కాంగ్రెసు అప్పుడప్పుడు అహింస
కుల అవకాశాన్ని సర్వసూచనగా వహించి. గాంధీ స్వీకృత
మై అహింసా నిషయమై సోచే కేసు తీర్పుచూడను
కాంగ్రెసు కాన్ఫరెన్సులు పూర్వమననవలెనవి నిరాకరించింది.
ఈ మూలకాధారంగా ఉదగు న ఘన తీర్మానావే యున్నవి.
గాంధీజీ ఉత్సాహించారానుగతంగా మానవసంఘ శ్రేయస్సుకు
గోచరించినట్టి పునఃపర్యవేక్షణ మేమే కాథముగా చలించి
వారి ప్రధానానికి లోకనామం. కాని వీటిని వే ముగీక
రించానుంటే అది అహింసా వ్యాపకమైనా, స్వేచ్ఛా
ధీయైనా, అయి యున్నది. అవ్యయపు వ్యవస్థను సరిగ్గా
మనస్సులతోగ క. ఉదగు వ్యవస్థపైనే ధృఢమెత్తుతున్నామని
మేము గ్రహిస్తున్నాము. అహింసనుగూర్చి మేము నొక్కి
చెప్పున్నానుంటే, ఈ చెప్పిందే దాని సారమని మాభావము.
జీవులన్నా, వ్యక్తుల సంఘమున్నా మన్నించకమనేకుడా
దాన్ని బట్టి సిద్ధిస్తున్నది.

ఈ సంగతులను కాంగ్రెసు ముద్రతో జారీయైనమా
పుత్తనల్లలన్నింటిలోను నొక్కి చెప్పవలసింది. నిష్కేతకంగా

సిపాయిలు, సోలీసులు ఎత్తి వచ్చినప్పుడు తేలికగా నిశా
యించలేని నడర్యాలు కలుగుతవి. నిరోధించేవాడికి అట్టి
పరిస్థితులలో రెండే మార్గాలున్నవి. చేతనవుననిపించిన
విధానంగా యావచ్చ క్రితోను నిరోధించడము లేదా లోబడి
పోవడము. ఎంత విషయ రీతూ సమయము వచ్చిన లోబడి
పొడని చెప్పి, కాంగ్రెసు పేరు ఎన్నడు కళంకవర్షలేదు.
1943 జూలైలో కాంగ్రెసు కార్యవర్గము చేసిన తీర్మానము
నుంచే మాకు బోధకలిగింది. అందులో యిలా ఉంది.
“ఎవరు పెకి ఎత్తివచ్చినా నిరోధించి తీవలసిందే. ఆలాగాక
ఏవిధంగానైనా లోబడిపోయివట్లయితే, భారత ప్రజలు
భ్రష్టులైనట్లేను; వారి దాస్యం నాగుతున్నట్లే, జపానుగాని
ఏ పరాయి రాజ్యంగాని దేశం మీదికి ఎత్తినట్లే నిరో
ధక శక్తివి కుంభించవలెనని కాంగ్రెసు అత్యంత పడుచు
న్నది.” యని అతీర్మానము నందున్నది. ఇంతేగాక పోలండు
దేశపు నిరోధక చర్యను గూర్చి గాంధీజీ చెప్పిన ప్రసిద్ధ
వాక్యాలను ఈ డా మేము గ్రహించాము. కొన్ని వరతు
లకు లోబడి అత్రు శస్త్రాంతో సాయతా అవుతావాన్న
మాట మా మనస్సులలో యింకా నిన్న మొన్నటి మాట
గానే జ్ఞానం వస్తోంది. ఇంతేక బర్మాకు. ఇండోనేషి
యాను తిరిగి గెలుచుకోవడమే యధ్యవ శిష్టమైనప్పుడు,
మైసోరి కార్య నిర్వాహకవర్గంలో మీవిడుదల అనంతరం

చేరడానికి ఒప్పుకున్నప్పుడు కాంగ్రెసు పద్ధతికి యాపాకడి విధిస్తుమనే ఆసాధర మెక్కడాలేదు. అంతేగాక బ్రిటిష్ వారితో ఏకమైనప్పుడు, కొన్ని కృత్యాలు సమ్మతిమని అదే కృత్యాలు బ్రిటిష్ వారిపై ప్రయోగించబడితే ధూష్యమని కొంచెం విఘ్నమయినా అనుకోబుద్ధి వేస్తోంది. ఇంతకు కొన్నికొన్ని సంగతి సందర్భాలలో వ్యవహారికంగా కూడా నిజమైన భేదబుద్ధికి వీలుంటుంది. మేమింతవరకు చెప్పి సదల్లా మీకారాగరవాసమవుతున్నదిగన కృత్యాలకే సంబంధించియుంది.

అయితే విచారితమైన మీనిష్యులుద్ది ఈ తీర్మానం లో మాకెదురు పడున్నప్పుడు మామీదపడకతప్పని జవాబు దారీ మేముపైన వేసుకొనడం విహితమనిపిస్తుంది. స్వతహాగా బ్రహ్మాండమైన శక్తులు వెల్లివిరిసిన సంగతి నిస్సంశయమే. దీనిని కొంచెవరచే యుద్దేశంలేదు. కాని ప్రజాసంఘటనాశక్తి అపారంకాగా, సంఘటనాత్మకమైకొద్ది మోతాదులను మేము బుద్ధిపూర్వకంగా ప్రయోగించాము. లేనట్లయితే, ఈపూర్వ శిక్షణలేని మహాసంరంధం నెలలలోకాదు- కొద్దివారాలలో దిగజరిపోయేది.

పరమభారీగా అహింసాపద్ధతిని ప్రజాసమరం ఉపక్రమించడానికి నిశ్చయించుకొన్నట్లు కాంగ్రెసు చాటించిచెప్పింది. “స్వాతంత్ర్యంకోరి అందుకు ప్రయత్నించే భారతీ

యుడు పోతివాడు “తనకుతానే, మార్గదర్శకుడు కావాలి. విశ్వమింతే మజలీలు లేనట్టి కఠినమార్గములు మెట్లుతూ వుండాలి” అని నిర్దేశించబడింది. కాని ఎవరికి వారే చొరవజేయ గలరని సంఘటించుకోగలరని చెప్పడానికి వీలులేదుగదా! ఈ కనబడేలోవాన్ని కాంగ్రెసువారు కొందరు పూరించవలసి యున్నది.

మీరు హాజరులేనప్పుడు అజ్ఞానవాదికము నమకూర్చడానికి బద్ధప్రియత్నము చేసిన సంగతిని మీరు కానానెనని విన్నవించాడు. అంతేగాక ఏర్పాటైన నిరోధకశక్తులు అహింసావిధానముతో పాండిక పడవలకూడా మీరు గట్టిగా చెప్పారు. ఇందులో మాకు రెండవీటలు చిక్కుతున్నది. జరిగినదంతా ప్రజల తిరుగుబాటుయొక్క స్వచ్ఛందప్రేరణ వల్ల జరిగిందనీ, అందులో మేమెవరమోనామక కూటకమని చెప్పి యికముందుకు తెలుసుకోగలండులకై పని జరిగిపోయిన తర్వాత మీరు చెప్పిన తీర్పుగా మేమొచవచ్చును. లేగా మావంతు పూచీ మాదికాదని చెప్పి చూగిగా మీతీర్పుంగీకరించనున్నాము. కాని ఈ తేలిక మార్గాంతరానికి నాలంఘ్య కరణ ఒప్పుకోకుండా యున్నది. మాకృత్యాలను వివర్ణించి వేస్తారని ప్రజాసంరంభపు న్యాయమైన సతికి మేము తీసిన అర్థంకాదంటారని మమ్మల్ని పదేపదే బాగ్యస్త్రయని హెచ్చరిస్తూండడము జరిగింది. అయినప్పటికీ ప్రజలకున్న నిరోధక

శక్తిని సమగ్రంగా పిలిచి సఫలంగా వ్యక్తం చేయడానికిన్నీ, ప్రజల నాశనం శ్రమకల్యాణాన్ని ప్రత్యేకమతంచేయడానికిన్నీ, ఏదో ఒకటి వస్తుందో అదే నిరోధానికి సవ్యమైన మార్గమని చెప్పి వ్యవహారానికి ఒక్కటే పరీక్షగా పెట్టుకొని మేము అదే నిష్పత్తితో సాగించాం.

మా ఈ మనోనిశ్చయాన్ని పునరుద్ఘాటించ వలెనని మాకు అంతః ప్రేరణ తోస్తోంది. అదే ఈ శ్చయనూధారం గా అందునల్ల కలిగే ర్యవసానాలకు తిలొగ్గడానికి కూడా లోపలనుంచి మాకు ప్రేరేపణ వస్తోంది. మన ప్రజల మీద ఏ సిద్ధాంతరీత్యాను ఏ ప్రక్రియా వ్యవహారము మేము విధించ లేము. సరేగాదా మాకు గల వివేచనతో ప్రజలు స్వతహాగా చేసుకుంటూ వచ్చిన ఏర్పాట్లను పరిశీలిస్తూ వచ్చాము.

దూరదూరాల నిరోధం జరుగుతున్న ప్రాంతాలనుంచి తెలుసుకున్న సంగతులను అనుభవాన్ని చూచుకొని దూర దూరాల తిరుగుబాటు విప్లవభంగా జరుగుతున్న తావులకు సమాచారం ముందించడానికి ప్రయత్నించాం. మా శత్రువుల వలన వేలకొద్దీ జనం ప్రాణాలకు తెగించారు. అలా దారి చూపినందుకు మా పూర్వీకం ఏమో తే అది పాపమోతువనో తుంది. బ్రిటిషు వ్యవస్థపై మేము సాగించిన యుద్ధ మేమో మాన్వత్రియుద్ధం కాదు. ఈ గడిచిన మూడేళ్ళ మనా త్కార్యాలున్నా స్వతహాగా మీోదితంగా అనుపాక్షిలులేని తథా

వతులుగా జరిగిన ఘటనాపరంపర అని చెప్పి కాంగ్రెసుకార్య సంఘువారు తోసివేయడము జంకుగొంతులులేకుండా తాము న్యాయంత్రోద్యమ వక్షవాతులౌ తారనే మంచిపేరుతో అన్యాయం చేసుకున్నారు. సంఘటన పూర్వకంగాను కార్యనిర్వహణలోను పొంబొట్లు కలుగుననే సంగతి మేము గ్రహిస్తున్నా, మాదోషమేమో మాకు నచ్చటలేదు.

పోతే యిక కార్య సంఘతీర్థానంవల్ల వెంటనే కలిగే నందర్భమేమంటే ప్రజల తిరుగుబాటు కేవలం స్వతహాగా కలిగే ఆవేశాన్నిబట్టబెంటుందనే సిద్ధాంతం సిద్ధిస్తున్నది. ఇదికేవలం భ్రాంతి. సంపూర్ణమైన తిరుగుబాటు ముహూర్తం లో ప్రజలు ఆహుతి యివ్వండిని ఆదేశించేవారు భోగట్టాకు ఆజ్ఞాపనకు నమస్త సిరోధావకాశాల నమీకరణకు సంఘటన కుదిర్చి దుర్భేధ్యమైన విధి నిర్దేశము ఏర్పాటు చేయవలసిన విధాయకం ఎచ్చిపడుతుంది, అందులోని సరోధక పద్ధతి ప్రధానంగా విశిష్టకరణమయినప్పుడు దీని అవసరం తగ్గకపోగా దాన్నిబట్టే నమస్తమూ అంటుంది కనుక తిరుగుబాటు వ్యూహ విధానం గురించి నిజంగా ఏమి భేదాలున్నా యిప్పుడు తోసివేయడానికి లేదు.

ఇది గ్రహింపు కాకపోయినందుననే సంఘటన రీత్యా ప్రకటనమైన చాతుర్యము ఉన్నప్పటికీని సరోధా వాదనలను మనరుజ్జీవింప చేయడానికి ఒక ప్రక్కనుంచి ప్రయత్నించేస్తూ,

ఉత్సాహవేళము కలిగించ వలసి ది. పోయి, కేవలం ఉత్సాహం కలిగించే తీరికగ్రామములను ఎక్కువగా పరిణమించడం కోచనియమే కనిపిస్తుంది. ఈ ధర్మ చూస్తూ ఈగడిచిన మూడేళ్ళలాను అజ్ఞాత పామర సంధకుని బద్ధికై కూడా తెలిసిన గుణవాతాలను గ్రహించలేని తనం వెల్లడి అవుతోంది. ఇతిరులతో జేసే సంభయంగా జేసిన కృషిని కాదంటూ మరణించిన వారిని వీరులను స్తుతించడం సంపదని సంగతిగాయుండి యుత్సాహాన్ని కార్య నిర్వాహణానికి సంధించకుండా చదుస్తున్నది. ఈ బంధాలను పూర్వము కాంగ్రెసును అనేక యోధులకు దూరం చేసింది. కనుక ఎక్కువ సిద్ధారణగా ఈ భారీ సంగతులను వాని పరిశీలన చేయవలసినదని కోరుతున్నాము.

ఈ తీర్మానముయొక్క గడచిన యువంతంపైన నయ గుచున్న కార్యాలకు వాని కలిగించుబయోగక మన! న్యతీం త్రి సమరముయొక్క ముందు యుత్సాలకు ఎక్కువ ముఖ్యతెచ్చిపెట్టును. కాంగ్రెసు సహాయ నిరాకరణమును ఒక విధంగాను, వేరొకతట్టు అహంసా సిద్ధాంతమును ఉద్ఘాటించినది. ఇది విరుద్ధచర్య. కాంగ్రెసు ఆమాదించకముందే ఒక రాష్ట్రము నందు నా మా) జ్యము యొక్క ఈ యుద్ధంతో సహాయ నిరాకరణ విధానము విడనాడబడినది. ఆ చర్యను కాంగ్రెసు ఖండించలేదు సరికదా కాంగ్రెసును

విడనాసి పరిజల ద్రవ్యాన్ని చెడగొట్టి. దేశంలో గత
మూడేండ్లు పరిజలను నానాపాట్లు పెట్టినవాడు చేతులు
కల్పినవాడని తిరిగి కాంగ్రెసులోనికి ఎక్కి సంకీర్ణము లేక
తీసుకొంటున్నారు.

ఈ తీర్మానము ప్రకారం పార్లమెంటరీ కార్యక్రమము
అప్రధానమనియు, గాంధీగారి నిర్మాణ కార్యక్రమము
ప్రధానమైనదనియు కాని వేటి స్వరూపాలు చూస్తే
పార్లమెంటరీ కార్యక్రమము అనేతోడ కాంగ్రెసు పరిరాన్నే
అడిస్తోంది. స్వరూపం అని జిన్నాను సత్తుప్పించుట, నాచూ
ర్య శక్తితో సఖ్యతకూడా విధిలేని బాధలుగా సహించా
లనే విధానంగా మారవచ్చు.

ప్రస్తుతం కాంగ్రెసు ప్రజాభిమానం ఉన్నదేలేని
యాడుచున్నది. ఈ ఉత్సాహ బలాన్ని పార్లమెంటరీ
కార్య విధానంలో ఉపయోగించే సూచనలు అగుపడవు.
మంత్రులకు లొంగి యుండి స్వభావం ప్రజలకలవడినచో
ప్రయోజనముండదు. కాంగ్రెసు ఎన్నికల ప్రకారంలో
పరిపాలనా విధానమును సూచి సూచనలు లేవు. ఎన్నికల
యనంతరం ప్రజలకు పూర్తి అధికారం మార్చబడునను
ఉద్దేశంతో పనిచేయుచున్నారు.

అట్లా జరుగకపోతే భారతీయులు ప్రజలు తిరిగి
స్వాతంత్ర్య సమరంలో డిగాలి. కనుక ఎన్నికలు వేరొక

మంత్రి యోజనమునకు ప్రాతిపదికగా నుండాలి. తగ్గిన సమయానికి మన ఆయువాలు ఎంత? ఇతరవగు సత్వాగ్రహము అవజయం పొందినాకూడా ఎన్నికల విజయం రూపాన్నే లాభాలను పంచుకొన్నాం. సహాయ సిరాశగణ భావం మరీ సరీ మనలో జ్వలించుటకు బదులు రాజ్యాంగ నిర్మాణ నిర్వహణ తత్వం ఎక్కువ అలవడుచున్నా.

శాసన సభలు రాజీనామాగా నిధి మైవచ్చును. నిర్మాణ కావ్యక్రమం ప్రతిపదియనుగు అదర్శంగానే మిగిలి యున్నప్పుడు, మంత్రి సభ నిర్వహణ కీ శక్తులున్నప్పుడు, జైలుకు పోవడం నానుకః పరిగినప్పుడు, కాగ్రెమెంటికి విష మధిని నెనరో, వలసి వచ్చును. అందుకు మనం తయారగుటకు ప్రయత్నించలేదు.

ఈ ప్రశ్నలన్నీ మమ్ము వేధించుచున్నవి. ఈ మాం ద్వము రాజీనామాన్ని అణచుటకు నోరెత్తటం పెద్దలను జైలులో తొక్కి బిట్టిను ప్రభుత్వంవారు కాంగ్రెసు బలం తగ్గించిరి. భాంశ జాతీయవాదమును అణచివేయుటకు అధికారులు చేసిన యత్నాలను కాంగ్రెసు నిరసింపలేదు. తమ చర్యయొక్క రాజకీయ విలువనుగూర్చి వేరు విధములు అభిప్రాయాలు గల కాంగ్రెసువారి చర్యల సరికట్టి నిర్భయించుటకు నిరంకుశాధికారులకు వేరొక పాకు ఈ తీర్మానంవల్ల దొరికింది.

కాంగ్రెసు యిదివరకు అనేకసార్లు అహింసా తీర్మానాన్ని గాంధీగారి అభిప్రాయానికి భిన్నంగా వ్యాఖ్యానంచేసి యుండెను. 1940 జూలై 27 వ తేదీన కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు, “కాంగ్రెసు రాజకీయ సంస్థ (పరిపాలనాత్మక) స్థాపించు సంస్థ కాదు. అహింస విషయమున గాంధీసహజమైనంతో నడిగా నడువదు. దేశంలో అరాజకం జరిగినప్పుడు, విదేశపు దాడి రానున్నప్పుడు, హింసా విధానం పూర్తిగా విడువ గలమని మాలో చాలామంది అనుకోము” అని నడివెను.

సూత్రస అహింసా విధానమునుండి యిదివర కనేక సార్లు ఒకప్పుడు మహాత్ముని నూచన సనుసరించియే (12-7-44 గిల్లరు ప్రోటన) దారి తప్పి నడిచినందున ఈ తీర్మానములో ఈ అహింసా నిర్దేశాన్ని యిత ఎక్కవగా ఉద్ఘాటించుట మా కర్తవ్యం కాలేదు.

శారీరికం కానకాయననే కలుకుబడిగల రాజకీయ వర్గం బృందము ఏమిలేదని మేము విశదం చేయదలచు కొన్నాము. లభ్యమైన శక్తులన్నింటిని పునఃసంఘటన కావించకపోతే శౌర్య నిరోధపుద్యం ఏదైనప్పటికీ మూన్నాళ్ళ ముచ్చటగా మాత్రం తేలుతుంది. కనుక దేశ మిప్పటి ఉత్సాహ సహాయంగా అలా పునఃసంఘటితపరిచిన అవసరాన్ని గ్రహిస్తున్నది. ఎన్నికల మాయ పోరాటాల గల భాలో ఈసంఘటనను ఉపేక్షిస్తున్నారు. భారతమంత్రీ భేది

రించి నందునగాని, వైస్రాయిన్నీ, కొందగు గవర్నర్లున్నూ శాంతి సంప్రదింపులను నిలిపివేసే విషయమైనా, ఆ బెదిరింపులను పునఃశ్చరణ చేసిసందునగాని నేటుగా ఈ సత్ప్రవర్తన వైఖరి జరించలేదనే అనుకుంటున్నాము. మాశంక నిరాధారమనే భావిస్తున్నాము.

గత మహాసంఘర్షణలో పాల్గొన్న వారనేకులు యిప్పటికి గొంతెత్తి మాట్లాడగల స్థితిలో లేరు. అన్నిరకాల దృక్పథాలవారున్నూ, మనస్సు విప్పి చెప్పుకొనేందుకు సమానావకాశాలు సుపాదించకుండానే గడిచిన ఈమూడేళ్లచిక్కు సంఘటనలను గూర్చి ఈవిధంగా ఏకావకి తీర్పు చెప్పివేయడం ఏమి బౌచిత్యమో గ్రహించలేకపోతున్నాము.

సుశిక్షితులమైన కాంగ్రెసుయోధులమైన మమ్ములను గూర్చి తీర్పు చెప్పేందుకు మీకుగల హక్కును మావరకు మేము కాదనము. మీ తీర్మానం అర్థాంతరంగా ఆలాటి తీర్పు అవుతుంది. సంగతుల నెక్కువ నిర్ధారణగా మీరు పునర్విచారణచేసి నిష్కర్షగా నేరాలుమోపి యధావిధిగా విచారణ సంఘాన్ని ఏర్పరచి మమ్మల్ని మేము సమర్థించుకోగలందులకై పదరు సంఘంముందు హాజరవడానికి మాకు మీరు సౌకర్యాలు కల్పించాలని కోరుతున్నాము.

— మీ దృష్టి నాకర్జించబూనడం మాకు మామూలుగా అయిష్టమే. అయినా, స్వాతంత్ర్యపోరాటపు కర్తవ్యంలో నేమేదో తప్పిడం చేశావనేనానికి ఈ నిర్ణయం తార్కాణం.

ణంగా చూపబడుతున్నది. గనుకను మాకు దోషం చేశామనిపించడంలేదు. కనుక మేము కోరేది కేవలం మా ఆత్మగౌరవ సమర్థనమే గాదు. కాంగ్రెసులో మా దృక్పథానికి గల గణ్యతనుకూడా సమర్థించాలని కోరుతున్నాము. సామ్రాజ్యలీల ఆలాయుండబట్టి మీ రనుభవించే స్వేచ్ఛ మాకులేదు. ఆపద్ధతులనుగూర్చి కృత్యాలునుగూర్చి మీరిచ్చిన తీర్పుకు ఏలాటి ప్రచారం కలిగించాలో అదే ప్రచారం మా యీ సంజాయిషీకిన్నీ కలిగించాలని కోరుతున్నాము. మా యీ కోరికను మీరు హర్షించగలరు.

చిత్తగించవలెను,

అరుణ అనఫాలీ,

అచ్యుత పట్వర్ధన్.

ఆగస్టు విప్లవవీరుడు, కాంగ్రెసు సోషలిస్టు పార్టీ నాయకుడు అయిన అచ్యుతపట్వర్ధన్ నాలుగు సంవత్సరా లజ్ఞాత వాసం గడిపినతర్వాత, బొంబాయివచ్చెను. బొంబాయిలో ప్రజలు అఖండమైన స్వాగతమిచ్చారు. కాని బొంబాయి రాష్ట్ర కాంగ్రెసు నాయకులు మితవాద దృక్పథంతో, పట్వర్ధన్ స్వాగతంలో పాల్గొనలేదు. తీవ్రవాదియైన పట్వర్ధను నిశితవిమర్శకు గురికావలసి వస్తుందేమోనని తలచి, అతి వాదనాయకుడైన అచ్యుత్ ను సామాన్యభైదీగా యెంచి

చిన్న చూపు చూచారు. భారత జాతీయ కాంగ్రెసువంటి విశాఖాధ్యక్షుల సంస్థ అతివాద, మితవాద భేదములకు లావీ యక అచ్యుత్ సన్మానంలో పాల్గొనవలసియుండేది. కాని ఆదిలోనే యిరువురి మధ్య మరింత తీవ్రవాద ప్రాయభేదాలు కల్పించి పోయితినించారు కాంగ్రెసు నాయకులు.

తర్వాత టబ్బర్థన్ పూనా చేరగానే అక్కడ ప్రజలు బ్రహ్మాండమైన స్వాగతమిచ్చి గొప్పబహిరంగసభ, ఏర్పాటు చేశారు. ఆసభలో అచ్యుతపట్టర్థను ఈవిధంగా ఉపన్యసించాడు.

“భారతదేశ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య సంపాదనకై కాంగ్రెసు పార్లమెంటరీ కార్యక్రమం, మంత్రివర్గాల నిర్మాణాలు శీవలం ఒక్క ఆయుధం మాత్రమే. ఈ మంత్రివర్గాల ఆయువు వట్లు కాంగ్రెసు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న ప్రజాబాహుళ్యం చేతుల్లోనున్నది. ఈ మంత్రివర్గాలు రాష్ట్రగవర్నరులను జీవచ్ఛవాలుగా మార్చి చిరంశుక పరిపాలనను నాశనం చేయాలి.

ప్రస్తుతం రాష్ట్రాలలో సాగుతున్న పరిపాలన శీవలం కాంగ్రెసు రాజ్యమని చెప్పడానికి ఏలులేదు. మంత్రివర్గాల చేతులలోని అధికారం ఎంతస్వల్పమైరప్పటికీ ఆ అధికారాన్ని కాంగ్రెసు సంస్థకు బలపర్చడానికే వినియోగించి అంతిమ స్వాతంత్ర్యసాధనకై శక్తివంతమైన సాధనాలను సృష్టించాలి. కాంగ్రెసు కార్యక్రమంలోను, పాథాలోను, అనుసరించే విధానాల్లోను పెద్ద మార్పులేమి గొనినవాలి. సంపూర్ణ స్వాతిం

త్యం లేనప్పుడు రాష్ట్రాలలోని మంత్రీవర్గప్రభుత్వాలు ఏదో పెద్దమార్పులు తెస్తాయని ఆనుకోలేము. అయినప్పటికీ బ్రిటిష్ అధికారం నామరూపాలులేకుండా నశింపజేసేందుకు ఒక మార్గమును సృష్టిస్తాయని ఆశిస్తున్నారు.

1942 ఆగస్టు ఉద్యమం ఫలితంగా పైకివచ్చిన విప్లవ శక్తులకు కాంగ్రెసు మహాసంస్థలో సముచిత స్థానముండాలి. చరమలక్ష్యమగు భారత స్వాతంత్ర్యసాధనకై విప్లవశక్తులతో నిండిన కాంగ్రెసు స్వతంత్ర ఆధారపడియుండాలిగాని, ఈ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ ప్రతినిధులపై గాని, రాయబారాల ఫలితాలపై గాని ఆధారపడియుండడం తగదు. గమ్యస్థానాన్ని చేరుకోడా నికై మనం అనుసరించే కార్యక్రమంలో ఈ రాయబారాలు కేవలం ఒక భాగంగా మనం ఎంచుకోవాలి. గానీ మన పని యంతటితో తీరిపోయిందనుకోగూడదు. దేశంలోని విప్లవ శక్తులన్నింటిని సమీకరించి, స్వాతంత్ర్యసముపార్జనాదీక్షతో ఆత్మబలిదానానికి సంసిద్ధులై సైనికుల్లా పనిచేయడానికి సిద్ధం గా ఉన్నవారితో పెద్ద విప్లవసైన్యాన్ని నిర్మించవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుంది” అని గంభీర వన్యానమిచ్చారు.

అచ్యుతపట్వర్ధను కాంగ్రెసు సోషలిస్టుల భవిష్యత్కార్యక్రమాన్ని గురించి యిట్లా చెప్పాడు.

“సాంఘికవ్యవస్థ మార్చడానికి అత్యంతకీ వంతిమైన కొత్త పథకం తయారుచేసి భారత కార్మికులలో కమ్యూనిస్టు

లకు గల పలుకుబడి తొలగించడానికి రాంగెను సోమలిప్తులు పూనుకుంటారని" చెప్పారు.

రావు, అచ్యుతపట్నర్థులు భారతస్వాతంత్ర్యరంగంలో వల్లభాయి, విఠలుభాయి సోదరులవలె పనిచేసుతాడు. వల్లభాయిపంటలు బార్డోలీ స్వాతంత్ర్యవిరుద్ధతే, అచ్యుతపట్నర్థన్ సతారా స్వాతంత్ర్యవిరుదు.

ఇట్టి విప్లవవిరుదు అచ్యుతపట్నర్థులయొక్క అజ్ఞాతజీవిత చరిత్రను, భారతదేశస్వాతంత్ర్య చరిత్రలో చరిత్రకారులు వ్రాయుట ఎట్లు మరచిపోగలరు! ఈ అజ్ఞాతవిరుల జీవితగాథలే వాస్తవిక దేశచరిత్ర.

పట్నర్థన్ విజ్ఞానంలో నమ్ముదును. ఈతని గృహంలోని పుస్తకాలబీరువాలో దేశంలో ప్రచురితమైన ప్రతి రాజకీయ పుస్తకం వెంటనే వెలుస్తూయుంటుంది సాధారణంగా ఈతడు చదవని రాజకీయ గ్రంథాలు లేవు. రాజకీయ గ్రంథాలే కాదు. అన్ని నిషయాంశాలైన వ్రాయబడిన గ్రంథాలు ఆతనివద్ద ఎప్పుడు వుంటాయి.

ఈతడు తన విజ్ఞానాన్ని ప్రభుత్వాలపై యుక్తం ప్రకటించడానికి, భారతదేశ దాస్యవిరుద్ధ తోడ్పడడానికి, ప్రజానేపథ్య వినియోగించాడు. అచ్యుతపట్నర్థన్ అజ్ఞాతవాసంలో, ప్రభుత్వం ఒకచోటనుండి మరొకచోటికి యుద్ధసామగ్రిని రవాణాచేయునప్పుడు, అచ్యుత్ యుద్ధసామగ్రిని తీసుకొనువావు రైళ్ళ రాకపోకలను నిబిత్తంగా తెలుసుకొని

ఆరైలుబండ్ల రాకపోకలను ఆటంకపరచడానికి ప్రయత్నాలు చేసేవాడు. ఆరోజులలో అచ్యుతపట్వర్ధన్ పేరు తలచుకొంటే సింహస్వప్నంగా యుండేది రైల్వే అధికారులకు.

గాంధీజీపై విశ్వాసం.

పట్వర్ధన్ యింత విప్లవవాదియైతే గాంధీగారి పేరే త్రితే విస్మయపడేపోతాడు. గాంధీజీయందు గాఢమైన విశ్వాసాన్ని వెలిబుచ్చుతాడు. అచ్యుతపట్వర్ధన్ కూడా రామమనోహరతోహయావలె గాంధీమీన్ సోషలిస్టు. ప్రతి విషయంలోను మీరు తుది నిర్ణయంలో కాంగ్రెసును అనుసరిస్తారు. కాంగ్రెసు విధానాన్ని బలపరుస్తారు. సాధ్యమైనంతవరకు కాంగ్రెసును విప్లవాత్మకం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తారు. కాంగ్రెసు చరిత్రంతా చూస్తే, దేశంలో పోరాటం ఎక్కువయ్యే కొలదీ కాంగ్రెసు గాయాలు అతినాడ ధోరణిని అవలంబించవలసివచ్చింది. అతినాడ కార్యక్రమాన్ని ఆవరణలో పెట్టవలసివచ్చింది. ఇంతవరకు దేశములో జరిగిన పోరాటాల ఫలితమే నేను కనబడుచున్న అతినాడ చైతన్యము.

అసలు దేశంలో ఈరాజకీయ చైతన్యానికి కారకుడు మహాత్మాగాంధీయేయని అచ్యుతపట్వర్ధనుకు మహాత్ముని యందు ఎంతో భక్తి. మహాత్ముని విమర్శ క్రిద్వారా కాంగ్రెసు మహాసంస్థ దేశంలో గొప్ప పలుకుబడి శక్తిని సాధించింది. ఏదో గాంధీజీపై గొప్ప బలంతో కొలస ప్రయ

త్నించినప్పుడు, క్రిష్టనయాలలో జడేశంచూపిన ధైర్యసాహసాలే లెక్కకువచ్చి, చరిత్ర గా మారుతుంది.

స్వాతంత్ర్య హక్కులన్నిటిలోను వాక్యాతంత్ర్యం గొప్పది. 2వ ఏడక్కితం “స్వరాజ్యం నాజన్మహక్కు” అని చెప్పినందులకు తిలకు మహాశయునకు ప్రభుత్వం ఆరేండ్లు శిక్ష విధించింది. ఆ వాక్యాతంత్ర్యాన్ని దేశం గాంధీజీ నాయకత్వంగా నేను సాధించింది. దీనికి తారాగణం— ప్రభుత్వంతో ప్రశ్నకుండా, మాదేశాన్ని విడిచిపొండి అని చెప్పి పోరాడగలుగుతూన్నాము.

మన దేశంలో స్వాతంత్ర్య వృత్తం నాటి పెంచి పెద్ద చేసింది ఎవరని ప్రశ్నిస్తే, కాంగ్రెసే అని సమాధానం చెప్పాలి. ఈ స్వాతంత్ర్యవృత్తాన్ని పెంచడానికి ఎట్టి స్వార్థపు కోరికలనుగాని, పదవులనుగాని దృష్టిలో పెట్టుకోకుండా, కాంగ్రెసులోని స్త్రీలు, పిల్లలు, పెద్దలు తమ రక్తంపోసి పెంచారు. కాంగ్రెసు మహాసంస్థ ఆన్యోంత్ర వృత్తం కాచే అమృత ఫలాలను అందరికీ సమానంగా యివ్వాలనితలచింది. ఈ స్వాతంత్ర్య వృత్తానికి కావలి పవిత్రమూర్తి, తపస్వియైన గాంధీ హాజున్నాడు. నేను కాంగ్రెసుద్వారా మహాత్ముడు స్వాతంత్ర్యయంత్రాన్ని పల్లెపల్లెకు తీసుకొనివెళ్ళాడు. కాంగ్రెసే మహాత్ముడు. మహాత్ముడే కాంగ్రెసు. 1921సంవత్సరమునుండి కాంగ్రెసు చరిత్రలో మహోజ్వలమైన స్వాతంత్ర్య ప్రయత్నం వుంది. కాంగ్రెసు సంపాదించే స్వాతంత్ర్యము ఏ

ఒక్క వర్గానికి, పాదీగార 10 కోట్ల భారతీయులకు తనతండి, కట్టబట్ట, ఉండ యిల్లు సమకూర్చుటకే, గాంధీగారు, కాంగ్రెసుకోరేడి వల్లెటూ" విశ్రాంత-నమస్త ప్రజాకోటి శ్రేయస్సు-ప్రజాసమైక్యత-ధర్మబద్ధమైన సత్యసామాజ్యం.

అచ్యుతవట్కర్ అతివాదియైనా, గాంధీగారినిచూచు నప్పుడు ఒక స్వాతంత్ర్యోపాసకునిచూచిన వానిలా ఉద్యోగ పూరితుడవుతాడు. గాంధీగారికి విధేయత కలిగియున్నంత మాత్రంచేత కాంగ్రెసు పెద్దల మితవాదధోరణిని సహించ లేదు. సిమ్లర్నగా విశ్వసించి, తన అభిప్రాయాన్ని కుండబ్రద్దలుకొట్టినట్లు చెప్పినాడు.

సాతంత్ర్యపోరాటం పెంపొందాలంటే దేశములో నేడు మితవాదుల సహకారముకూడా కావాలి. మితవాదులు గాంధీజీనాయకత్వము క్రిందనే సహకారం చేయడానికి అంగీకరిస్తారు. అందుచే గాంధీనాయకత్వంక్రింద అతివాదులు, మితవాదులు కలసింట్లమునే బ్రిటిషుసభ్యత్వమును భారత దేశమునుండి వెంటనే వారద్రోలవచ్చునని చాలమంది రాజకీయవేత్తల అభిప్రాయము.

“అతివాదుల వేరు. మితవాదులు వేరు. అందరూ మొత్తంమీద సాహజ్యవాద స్వతిరేకులు— బాతీయ విప్లవకారులు— సోషలిస్టువిప్లవం వచ్చినప్పుడే అతివాదులు, మితవాదులు అనేకదము వచ్చును, కాని దేశస్వాతంత్ర్యపో

రాటంనల్లు సమయంలో అతివాదులకు గాంధీజీ నాయకత్వం ఏమీ అడ్డురాదు" అని కాంగ్రెసు సోషలిస్టుల విశ్వాసము.

"అతివాదుల నాయకత్వము కావాలి అని అన్నమా త్రాస అతివాద నాయకత్వమురాదు. అతి వాదకార్యక్రమాన్ననుసరించి ప్రజాసామాన్యము పనిచేయ మొదలుపెట్టి నప్పుడే అదివస్తుంది. అతివాద కార్యక్రమాన్ని గతపోరాటములో తాము సంపాదించిన అనుభవములముగానే ప్రజాసామాన్యము అర్థంచేసుకోగలదు. అప్పుడే ఆచరణలో పెట్ట గలదు" అని కాంగ్రెసు సోషలిస్టుల దృక్పథము.

కాంగ్రెసు సోషలిస్టులలోకూడా గాంధీగారి నాయకత్వంగాని, ఆయన, కాంగ్రెస్ అవలంబించే రాజకీయ దృక్పథముగాని బాటిగా గిట్టనువారుకూడా నున్నారు. కాని అచ్యుతపట్వర్ధను మాత్రము తునినిర్ణయంలో, కాంగ్రెసు, అజ్ఞను జవదాట లేడు.

ప్రజావిప్లవమే మార్క్సిస్టు పంథా.

అగస్త్య ఉద్యమంలోకూడా అచ్యుతపట్వర్ధన్ గాంధీగారి "చేయడమో— చావడమో" అన్న సందేశాన్ని విని దానిని అమలు పర్చసాగాడు.

మార్క్సిజం ఏమిషయ్యాన్నైనా పరిశోధించవలసి వచ్చినప్పుడు లోతుకుపోయి చరిత్రను పరిశోధించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. పోరాటంలో వినిపించిన నివాదాలతోనే పం

తృప్తిపడక వాటికనుకనున్న శక్తులను పరిశీలించి చూస్తుంది. ఆపోరాటంయొక్క సారాంశాన్ని గ్రహించుతుంది.

ఈ పై సిద్ధాంతం ప్రకారం గత ప్రపంచయుద్ధంలో మన దేశంలోని కమ్యూనిస్టులు పూర్తిగా తప్పుడుపంథా త్రొక్కారని చెప్పవలసియుంటుంది. ప్రపంచయుద్ధం నిజ స్వరూపం తెలుసుకోలేకపోయాడు. రష్యాతో చేతులుకల్పిన బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాద తత్వాన్ని లోకుకుపోయి పరిశీలించలేకపోయారు. రష్యాపైనున్న మృదుకారంలో ప్రజాయుద్ధమంటూ సామ్రాజ్యవాదుల యుద్ధానికి సహాయంచేసి, తమ దేశంలో తమ జాతీయనాయకుల ఆధ్వర్యంక్రింద వచ్చిన స్వాతంత్ర్య పోరాటానికి వ్యతిరేకులయ్యారు.

“మార్క్సిస్టులు చరిత్రను ఒక లక్ష్యంతో పరిశోధించుతారు. మానవ సమాజం క్రమంగా అభివృద్ధి చెందడానికి ఏకారణాలు, ఏనూత్రాలు తోడ్పడ్డాయి అని తెలుసుకోడానికి ప్రయత్నిస్తారు. అందుకు వ్యక్తులవైపుగాక ప్రజలవైపు చూస్తారు.” ఈ మార్క్సు సిద్ధాంతాన్ని బరన్సు చెప్పాడు.

ఆగస్టు విప్లవాన్ని కాంగ్రెసు పోరాటం కాదనిచెప్పి కొందరు ఋజువునర్పించినా, అవిప్లవమాత్రం ప్రజలమధ్య నుండి వచ్చిన విప్లవచిహ్నులన్నమాటమాత్రం యదార్థమన్నమాట మరల నిచ్చట పేర్కొన సక్కరలేదు. ఈ సత్యాన్ని ఎవరూ కాదనలేరు. ఆ ప్రజావిప్లవ శక్తులను సమీకరణచేసి స్వాతంత్ర్య పోరాటానికి అభిముఖంగా త్రిప్పుకోలేకపోయారు

కొందరు పై మార్క్సిస్టు సిద్ధాంతాన్ని అవగాహన చేసు
కొన్న నాయకులు కొందరు మాత్రం, ఆ ప్రజావిప్లవాన్నే
చక్కని పీలుగా తలచి, దానినే స్వాతంత్ర్య పోరాటంగా
మార్చారు.

ఆ స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ప్రజలకు ఒక కార్యక్ర
మాన్నిచ్చి నడుపగల్గినవారిలో అచ్యుతపట్వర్ధన్ ఒకడు.
ఆ రోజులలో అచ్యుతపట్వర్ధన్ రహస్య రేడియోద్వారా
ప్రజల నుండే కవరచు ఉపన్యాసవర్షములు గురిపించెడువాడు.
ఈ స్వతంత్ర భారతరేడియోనుగురించి పట్వర్ధను సహచరు
రైన ఉషామెహతా ఒక చక్కని గాథ చెప్పింది. ఈమె
1942 నం॥ లో రహస్యరేడియో ప్రచారముచేసినందుకై
అరెస్టుచేయబడి, 1946 ఏప్రిలులో విడుదలకాబడెను. ఈమె
ఆగస్టు విప్లవం రోజులలోనల్లిన సాహసగాథలు విన్నవారికి
ఉద్యోగము, దేశభక్తి, కలుగక మానవు. పరదేశంనుండి
వచ్చి మన దేశంలో తిష్టవేసిన ఈ ప్రభుత్వానికి ముక్కు
పచ్చలారని ఉషామెహతావంటి కన్యలనుకూడా బంధించ
డానికి వెనుదీయలేదు.

స్వతంత్ర భారత రేడియో కేంద్రం

1942 ఉదంతంగురించి ఉషామెహతా
ప్రకటన.

1942 నం॥ ఆగస్టు తీర్మానములో కాంగ్రెసు ఉద్దేశిం
చిన కార్యక్రమమును సాగించుటకై రహస్యంగా రేడియో

ద్వారా కొన్ని సలహాల నిచ్చుచుండుటకై రేడియో ప్రసంగములు చేయువలెనని నేను, నాసహచరులున్నూ కలిసి నిర్ణయించితిమి మాసాంత ద్రవ్యంతోనే యీరేడియో యంత్రములను ఏర్పాటుచేసి ప్రచారం సాగించాము. 1942 ఆగస్టు 20 తేదీని మొట్టమొదటి రేడియో ప్రచారంచేశాము. అప్పుడు రామమనోహర లోహియాగారు బొంబాయిలో అజ్ఞాతవాసంలో ఉన్నారు. మనరేడియో 1942 డిసెంబరులో ప్రచారం చేయడం నిలిపివేసింది: లోహియాగారితో మేము సమావేశమైనాము. రేడియో ప్రచారానికి కావలసిన ప్రసంగములను లోహియాగారు వ్రాసేవారు. కొన్ని ప్రసంగాలను నేను అచ్యుతపట్వర్ధనుగారుకూడా వ్రాశాము. వీటిని రేడియోలో చదువుటకు ముగ్గురు నలుగురు ఉండేవారు ఎల్ఫిన్ స్టను కాలేజీలో ఒకప్పుడు ప్రొఫెసరుగా నుండిన మిస్. కుండస్తూరుగారుకూడా కలరు కాని, ఆమె ఆరెస్టుకాలేదు. మారేడియో ప్రసంగాలు స్పష్టంగా వినిపించకపోవుటవల్ల గ్రామీణులను రికార్డులుగా ప్రసంగములను తయారుచేసి, ఆరికార్డులను ఉపయోగిస్తూ ఉండేవాళ్ళం. అఖిలభారత కాంగ్రెసు కమిటీ సమావేశంలో (1942 సం. ఆగస్టులో) చెప్పబడిన ఉపన్యాసములను రికార్డులుగా తయారుచేసి రేడియోలో ప్రచారంచేశాము. మొదట్లో రోజుకొక్కసారి రేడియోప్రసారం ఉండేది. తరువాతతరువాత రోజుకు రెండుసార్లు ప్రసారం చేశాము. మారేడియో ప్రసారయంత్రము బొంబాయి

లోని ఒక నువ్వసిద్ధ న్యాయాదియొక్క అల్లునియిట్లా కించపడెను.

మాయంత్రమును పోలీసువారు ఆచూకీతీసి నన్ను అరెస్టుచేయుటకు వ్యయత్నిస్తున్నారని నాకు తెలిసింది.

ఆనాడు నేను రేడియోప్రసారము చేయవలెననిలోహియాగారు అన్నారు. ఆనాడు నా రేడియో ప్రోగ్రాముపూర్తియై చిట్టచివరకు వందేమాతరం దికాన్తును పాడించుచుండగా పోలీసువారు వచ్చి నన్ను పట్టుకొన్నారు. తాళాలు వేయబడిన నాలుగు గదులుదాటి తేనేగాని నేను రేడియో ప్రసారం చేసే గదిలోనికి రావడానికి వీలులేదు. కానిపోలీసువారు ఆగదినితాళాలువగులగొట్టి లోనికిప్రవేశించి నన్ను అరెస్టుచేశారు.

ఆస్వాతంత్ర్య మహోద్యమంలో ఉమామహతావంటిఅబలలు, అరుణాసఫాలివంటి వీరనారీమణులు, జయప్రకాష్, పట్వర్ధన్ వంటి యువకవీరులు, గాంధీ, అజాద్, నెహ్రూవంటి పెద్దలు, అనేకులు, పాల్గొన్నారు. అనేకమంది స్వాతంత్ర్యయోధులు అజ్ఞాతంగా ఆహుతి అయిపోయారు.

వీరు యిన్ని కష్టాలకు లోనగుటకు కారణము వారిలో నున్న స్వాతంత్ర్య పిసాసే. “స్వరాజ్యము మాజన్మహక్కు” అని ప్రపంచానికి చాటడానికే భారతప్రజలు ఈత్యాగాలు చేస్తూ—

కాంగ్రెసు మహా సంఘ.

సామ్రాజ్య పీడనవల్ల భారతప్రజలు ఘోరదారిద్య్ర మనుభవిస్తున్నారు. స్వరాజ్యంవస్తే ఈదురవస్థ యుండదు.

భారతదేశ ప్రజలు స్వరాజ్యాన్నే అనగా తాము ఏర్పరచుకొనే రాజ్యాంగాన్నే అంగీకరిస్తారు. తమ అవసరాలకు, కోరికలకు అనుగుణ్యంగా వృద్ధి కలుగజేసే రాజ్యాంగాన్ని అంగీకరిస్తారు. భారతజాతి స్వాతంత్ర్యాన్ని పురస్కరించుకొని చేసే రాజ్యాంగాన్నే భారతీయులు అంగీకరిస్తారు. భారతదేశ ఆర్థిక రాజకీయ వ్యవస్థను విధించే హక్కు ఏవరాయి దొరతనానికి లేదు. భారతప్రజలది సహించలేదు. అలాటి ప్రయత్నాలను భారతప్రజలు గట్టిగా ఎదిరించి తీరుతారు. జనాభాయావత్తుకు రాజ్యాధికారం బహిరీకావాలి. ప్రభుత్వం ప్రజల అదుపాజ్ఞలలో నుండాలి.

అలాటి సినలైన ప్రజారాజ్యమే కాంగ్రెసు ఆశయం. ఈ ప్రజారాజ్యం, ప్రజాపరిషత్తుద్వారానే ఏర్పడాలి. యుక్త వయస్సు వచ్చిన దేశస్థులందరు ప్రజాపరిషత్తు నెప్పుకోవాలి. దేశ రాజ్యాంగాన్ని భాయపరచుకొనే హక్కు ఈ ప్రజాపరిషత్తుకుండాలి. ప్రజాపరిషత్తే భారత ప్రజారాజ్య మేర్పరచాలి. ఇందుకోసమే కాంగ్రెసు దేశంలో పనిచేస్తున్నది. ఇందుకోసమే కాంగ్రెసు ప్రజలను కూడగట్టుకొని తయారు చేస్తున్నది. నిరంతరం యిదే కాంగ్రెసు ధ్యేయం.

ఇంగ్లాండులోను, ఇండియాలోను అధికారము వహించి యున్న బ్రిటిషుప్రభుత్వము, వారి చర్యలవల్ల ప్రజలకుగల నమ్మకము, ఆశ క్రిమీణ అడుగంటినది. భారతప్రజలయందు జాతీయాభిమానము, స్వదేశాభిమానము వికసించుచున్న కొలది బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారి ధోరణి మరింతబిర్రబిగిసినది. వారియందు 'ప్రజలకేర్పడియుండిన భక్తి తాత్పర్యములు పటాపంచలైనవి.

బ్రిటిషుసర్కారుకీ, భారతప్రజకు యిప్పుడున్న సంబంధం నరిగా వర్ణించవలెనంటే ము క్కనరిగాఒక్కటేమాట చెప్పాలి. వీడించేవాడికీ, వీడింబడేవాడికి ఉండే సంబంధం అది. కనుకనే యేనిషయంలోను ఉభయాలకు కలవదు. ప్రతి విషయంలోను ఏడమొకం పెడమొకమే, భిన్నమార్గాలే—ఈసంబంధం తెగిలి. తెగిపోతుంది. తెగిపోయినరోజునే భారతప్రజలకు స్వేచ్ఛగా ఉపిరాడుతుంది.

బ్రిటిషు సర్కారుతో తెగదెంపులలోనమే భారత సంస్థ కాంగ్రెసు ప్రయత్నం చేస్తోంది. బ్రిటిషు సామ్రాజ్య దుర్గంమీదకు భారతప్రజలను దాడి నడిపింది. జాతీయపతాకం నీడను భారతప్రజలు నిలబడి, గుడ్డురిమే బ్రిటిషుసామ్రాజ్యాన్ని ఢిక్కించారు.

స్వరాజ్య సంపాదనకు ప్రజలు కోరుకున్న సంస్థ కాంగ్రెసు. ప్రజలవల్ల కాంగ్రెసు బలపడింది. కాంగ్రెసువల్ల ప్రజలశక్తి హెచ్చింది, స్వరాజ్యం తెచ్చేది కాంగ్రెసేయని భారతీయుల నమ్మకం.

ఇట్టి కాంగ్రెసు మహాసంస్థలుచ్చిన స్వాతంత్ర్య సం
దేశాన్ని విని భారతయువకులు ఉత్తేజపరులయ్యారు. యువ
కులేగాదు—భారతదేశంలోని ఆ బాలగోపాలం అని చెప్పాలి.

కాంగ్రెసు సోషలిస్టులు

“తత్వవేత్తలు ప్రపంచాన్ని గురించి అనేకవిధాల
వ్యాఖ్యానాలు చేశారు కాని ప్రపంచాన్ని మార్చడ
మేలా!” అనేది ముఖ్యమైన సమస్య అని కారల్ మార్క్సు
అన్నాడు. మార్క్సు సిద్ధాంతాలన్నిటికీ యిదే ముఖ్య
ఆశయం. అందుచే మార్క్సుజం కేవలం చదివి నగలోపించే
విజ్ఞానశాస్త్రమేకాదు. మార్క్సు చెందుతున్న ప్రపంచంలో
తమ కర్తవ్యాన్ని నిర్వహించడానికి మానవులు యీ విజ్ఞా
నాన్ని ఉపయోగించుకోవాలి.

కాంగ్రెసు సోషలిస్టులు విజ్ఞానాన్ని సంపాదించి, ఆ
విజ్ఞానంద్వారా, కాలచక్రస్థితులనుబట్టి గలసివచ్చే అవకాశాలను
తమ పోరాటాశయానికి అభిముఖంగా తీర్చుకొనడానికి
ప్రయత్నిస్తారు. ఆ పోరాటాన్ని సోషలిస్టు ప్రభుత్వస్థాపన
కుపయోగిస్తారు.

సోషలిజమనేది ఎక్కువ ఉత్పత్తిసిద్ధాంతమైనది అధా
రపడి వుంటుంది.

సోషలిజం అనగా ఆర్థికరంగంలో ఈక్రిందివి నెర
వేర్చుకోవాలి కారల్ మార్క్సు కే. టెన్సిన్ చేశాడు.

(1) ఉత్పత్తిసాధనాలను సమాజవరం చేయాలి.

(2) ఉత్పత్తిశక్తులను చాలాఅభివృద్ధిచేయాలి. (3) ప్లానుప్రకారం ఉత్పత్తి కొనసాగించాలి.

మార్క్సు తన ఆర్థికకార్యక్రమంలో ఉత్పత్తిఎక్కువ విలువ నిచ్చాడు. సోషలిస్టు సమాజంలో లాభంకోసంఉత్పత్తి జరుగదు. పరిశోధన యోగం కోసం ఉత్పత్తి చేస్తారు. అందుచే అనుకున్న ప్లాను ప్రకారం ఉత్పత్తి చేయడానికి సాధ్యపడుతుంది. ఉత్పత్తి పరిశరాలను ఎంత అభివృద్ధి చేసినప్పటికీ సోషలిజంలో ప్లాను ప్రకారం ఉత్పత్తి జరుగుచుండుటచేత అధికోత్పత్తి సేసియుండనే యుండదు.

సోషలిజంయొక్క ముఖ్యసూత్రం ఉత్పత్తి సాధనాలపై వ్యక్తుల యాజమాన్యం తొలగించి సమాజమంతటి యాజమాన్యం స్థాపించడం. దీనిలో ఏమీ ఆధ్యాత్మికసూత్రం యిమిడిలేదు. వ్యక్తుల అధికారంలో ఉత్పత్తి వుండడంవల్ల ఉత్పత్తికుంటుపడుతుంది. మానవుడు కనిపెట్టిన ఉత్పత్తి శక్తుల పూర్తిగా వినియోగపడుటలేదు. అందువల్లనే ఆటంకాలు తొలగించి ఉత్పత్తిని సమాజంయొక్క ఆధీనంలో వుంచాలి. అప్పుడు ఒక ప్లాను ప్రకారము ఉత్పత్తి శక్తులను వృద్ధిని చేయవచ్చు.

ఈనూతన ఉత్పత్తివిధానమే మార్క్సు చెప్పిన సోషలిస్టు ఆర్థికసూత్రం. మార్క్సుసూత్రాన్ని అమలు పర్చటం ద్వారా దేశం ఎన్నో సంపత్తులు ముందుకు వచ్చగలిగి ప్రజల

లలో గొప్పవిప్లవచైతన్యం రావాలి. అనాడేకారల్ మారుక్కు మహాశయుని ఆశయం నెరవేర్చుంది. ఆయన ఆశయం నెరవేరిననాడే నర్వనమత్వమైన ప్రజారాజ్యం ఏర్పడుతుంది.

ఈమార్కు సిద్ధాంతాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని భారతదేశంలోని కాంగ్రెసు సోషలిస్టులు, ప్రజాసంస్థయైన కాంగ్రెసును చైతన్యవంతం చేయాలని తలుస్తున్నారు. కాంగ్రెసు ద్వారా తమ ఆశయం నెరవేరాలంటే తాము కాంగ్రెసులో సభ్యులుగా యుండాలి. అందుచేత కాంగ్రెసులో సభ్యులుగా వుంటూ, సోషలిస్టు ప్రభుత్వ స్థాపనకొరకు ప్రయత్నిస్తున్నారు. కనుకనే వీరు కాంగ్రెసు సోషలిస్టులయ్యారు.

అందువల్ల కాంగ్రెసు సోషలిస్టులు అవలంబించేది మార్కుయస్ సోషలిజమన్నమాట.

సంఘంలో చైతన్యం, మార్పురావడానికి అహింసే తమ ఆయుధమని వారు అంగీకరిస్తారు. కాని సోషలిజ మనగానే అదొక పెనుభూతంగా తలచి భయపడి దానినినాశం కొరకు ప్రయత్నించే బూద్ధవాదర్థం, సోషలిస్టులను హింసా పూర్వకంగా అణచివేయడానికి వెనుదీయదు. అందుచేత సోషలిస్టులు ఆత్మసంరక్షణార్థం, పైగా తాము ఏకవ్యజీవుల శ్రేయస్సుకొరకు, అహోరాత్రులు పనిచేస్తున్నారో అట్టిశామిక ఎగ్గాన్ని రక్షించేందుకున్నా, సోషలిస్టు ప్రభుత్వస్థాపన కొరకున్నా, వీరుకూడా హింసనుపయోగించడం తప్పడంలేదు.

దేశం స్వరాజ్యంపొందినా, ఆ రాబోయే స్వరాజ్యం ఏ బూద్ధవాదర్థం చేతిలోనోయింటే, అందువల్ల ప్రజలకు

కలిగే ఆధునిక శాస్త్రీయభివృద్ధి ఎఱివించును. ప్రజలు విజ్ఞానపఠకులై యుండడానికి, రాజ్యము పురోభివృద్ధి కలిగి యుండడానికికూడా అవకాశాలు యివ్వకుండా ధర్మవర్గం అధికారాన్నంతా తన యినుప గుప్పెళ్ళలో బిగపెట్టుంది. ఇది పోవాలంటే విప్లవమెంతయినావాంఛనీయం. విప్లవమన గానే నేను మన నెత్తిపై కూర్చుని ప్రభుత్వం చేస్తున్న తెల్ల వాడు పోయి వాడి స్థానంలో నల్లవారు కూర్చోవాలనికాదు. ప్రభుత్వకీలకస్థానంలో ఎవరు కూర్చున్నా, ప్రజలకు ఆర్థిక, రాజకీయస్వాతంత్ర్యాలు సంపూర్ణంగా వుండాలి. అప్పుడే స్వరాజ్యం అనే పదం సార్థకమవుతుంది. ఇట్టి స్వరాజ్యాన్ని సాధించాలంటే సోషలిస్టువిప్లవం రావాలిసోషలిస్టువిప్లవం ద్వారా సోషలిజం వస్తేనేసత్యమైన స్వరాజ్యమవుతుందని. పాటక ప్రజానీకంలో ఈకాంగ్రెసు సోషలిస్టులు ప్రచారం చేయవలసియుంటుంది.

సర్వ సమత్వదృష్టితో కాంగ్రెసు సోషలిస్టులు గైతు, కూలీ, మహిళా, యువజనసంఘాలనుకట్టుదిట్టపరుస్తూ, ఐక్యత ద్వారా వారిలో ఈసోషలిస్టు విప్లవసూత్రాలను ప్రచారం చేయవలసియుంటుంది,

కాంగ్రెసుసోషలిస్టు లనగానే కమ్యూనిస్టులవలె కాంగ్రెసుసంఘాకు ఎదురీదరు. కాని దేశంలో విప్లవచైతన్యాన్ని కొనసాగించడానికి, కాంగ్రెసుపెద్దల టుతవాద దృక్పథాన్ని మాత్రం విమర్శించడానికి వేనుదీయరు. విమర్శించినంత మాత్రం చేత కాంగ్రెసు సోష

లిస్టులు కాంగ్రెసులోనుండి విడిపోయారు. వారు కాంగ్రెసులోనే యుంటూ, కాంగ్రెసు కార్యక్రమాన్నే ఆచరణలో పెట్టూ, కాంగ్రెసును తీవ్రవాద సంస్థగా మార్చుపోయితినిన్నారు.

ఇట్టి కాంగ్రెసుసోషలిస్టుపార్టీకి చెందిన నాయకులలో ఒకడు అచ్యుతపట్వర్ధన్.

బ్రిటిషు అమాత్యప్రణాళికను తోసి రాజనవలసిన దని కాంగ్రెసుకు సలహానిస్తూ, కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీ నాయకులు శ్రీ జయప్రకాశనారాయణ, అచ్యుతపట్వర్ధను, అరుణాసఫలీ, డాక్టరు రామమనోహరలోహియాగార్లు కలసి, బొంబాయినుండి 1946 జూన్ 8వ తేదీని ఒక పెద్ద ప్రకటన చేశారు.

భారతదేశానికి తక్షణ స్వాతంత్ర్యసిద్ధికి అత్యవసరమైన ప్రాథమికసూత్రాలను వివరించి, నిర్బంధరాష్ట్రవర్గీకరణంవల్ల అమాత్యప్రణాళికలో ఈ ప్రాథమిక సూత్రాలన్నీ లోపించినవని చెప్పి, కేంద్రప్రభుత్వం అధికారాలను పరిమితంచేయడంచేత, దొడ్డిదొంగన భారతదేశంలో బ్రిటిషు పెట్టుబడిదారులు ప్రవేశించి, తమ పలుకుబడి ధృవీకరణ చేసుకోడానికి అవకాశం కలదని ఈ కాంగ్రెసుసోషలిస్టునాయకులు తాము చేసిన ప్రకటనలో విశదీకరించారు. ఈ ప్రకటనలో కాంగ్రెసుసోషలిస్టుపార్టీ దృక్పథముచక్కగా వివరింపబడింది.

శ్రీ ప్రకాశం

రచయిత:- మల్లాది లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారు

ఇది చూడటానికి చిన్న పుస్తకంలా కనిపించినా చిన్నట్టా మద్రాసు ప్రధాని హయాంలో వుంకటంతప్ప ఆంధ్రేశ్వరి చరిత్రగతా విపులంగా చర్చింపబడిందని చదువరులు తెలుసు కుంటారు. చిన్నతనములో అల్లరిచిల్లరిగా పింగి వ్యక్తి ఇంత యభివృద్ధి నొందుతాడనడానికి, నాటకాల్లో వేషాలు వేసి కళాభిమానం కలవాడే నా ఒక్కొక్క వ్యక్తి రాజకీయాలలో గుడా యఖండమేధావ్యక్తి కలవాడే తాడనడానికి శ్రీ ప్రకాశం గారి జీవితమే గొప్ప తాగా. అంతతో సరిపోయిందా? అర్థగా చేతిలో లేని మనిషి ఆరువేల మైళ్ళ దూరానికి మించి యింగ్లండుకు పోయి బారిస్టరై, ఏలవక తవక గుణాలు పట్టుబడకుండా వచ్చి లక్ష లార్డింగ్ల పెద్ద పెద్ద భవనాలు కట్టి చివరదశలో త్యాగిగా మాటి ఈనాడు మూడుకోట్ల యాంధ్రుల బంగారుహారతులందుకునే జీవితమిది.

వెల రు 0—8—

శ్రీ సత్యనారాయణ పబ్లిషింగ్ హౌస్, రాజమండ్రి.

